

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**

**ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ
ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ
ΣΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΜΗ
ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΣΤΙΣ
ΧΩΡΕΣ: ΚΥΠΡΟ, ΕΛΛΑΔΑ, ΙΤΑΛΙΑ,
ΙΣΠΑΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ**

**ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΔΡ. ΝΟΥΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ
ΤΩΝ ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΣΤΙΣ
ΧΩΡΕΣ: ΚΥΠΡΟ, ΕΛΛΑΔΑ, ΙΤΑΛΙΑ, ΙΣΠΑΝΙΑ ΚΑΙ
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΔΡ. ΝΟΥΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	6
Abstract	7
Ευχαριστίες	8
Κεφάλαιο 1 ^ο : Εισαγωγή	9
1.1 Εισαγωγή	9
1.2 Υποθέσεις προς εξέταση	11
Κεφάλαιο 2 ^ο : Ορισμός μη εξυπηρετούμενων.....	13
2.1 Μη εξυπηρετούμενα δάνεια και προβλέψεις.....	13
2.2 Κατηγοριοποίηση Μη Εξυπηρετούμενου Δανείου στο Κυπριακό τραπεζικό Σύστημα.....	15
Κεφάλαιο 3 ^ο : Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	17
3.1 Μακροοικονομικοί παράγοντες	17
3.2 Τραπεζικοί Παράγοντες/Μεταβλητές.....	20
3.3 Γενικά Συμπεράσματα από την βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	27
Κεφάλαιο 4 ^ο :	28
4.1 Υποθέσεις προς εξέταση.....	28
4.2 Οι Παράμετροι που θα χρησιμοποιηθούν για εξέταση των υποθέσεων.....	29
Κεφάλαιο 5 ^ο : Δειγματοληπτικό Δείγμα και Μεθοδολογία.....	32

5.1 Δεδομένα και Δείγμα.....	32
5.2.1 Περίληψη στατιστικών.....	32
5.2.2 Συσχέτιση Μεταβλητών.....	35
5.3 Μοντέλο Παλινδρόμησης.....	37
5.3.1 Επιδράσεις του Μοντέλου Παλινδρόμησης.....	39
5.3.2 Fixed Effects Model (FEM).....	40
5.3.3 Random Effects Model (REM).....	40
5.4 Επιλογή Κατάλληλου Μοντέλου.....	42
Κεφάλαιο 6^ο: Ανάλυση Αποτελεσμάτων.....	47
6.1 Συμπεράσματα	48
6.2 Χρησιμότητα Αποτελεσμάτων	48
Κεφάλαιο 7^ο: Προβλήματα και περιορισμοί που προκύπτουν από την εξέταση των μεταβλητών που επηρεάζουν τα Μη εξυπηρετούμενα Δάνεια.....	52
7.1 Κριτήρια και κατηγοριοποίηση των Μη εξυπηρετούμενων Δανείων.	
7.2 Η πολιτική για τις προβλέψεις.....	52
Κεφάλαιο 8^οΣυμπεράσματα.....	54
Κεφάλαιο9 : Βιβλιογραφία.....	56
Κεφάλαιο10^ο: Παραρτήματα.....	60

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι ο εντοπισμός των παραγόντων-μεταβλητών που προκαλούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Η παρούσα μελέτη θα εξετάσει σαράντα δύο (42) τραπεζικά ιδρύματα προερχόμενα από την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ισπανία την Πορτογαλία και την Ιταλία για την περίοδο 2004-2011.

Οι βασικές υποθέσεις που θα χρησιμοποιηθούν για την εξέταση του θέματος είναι ο τρόπος διοίκησης (Management) του πιστωτικού ιδρύματος, η κεφαλαιακή του επάρκεια (capital strength), η υπερβολική αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου στον ισολογισμό του και η κερδοφορία του.

Τα ευρήματα της παρούσας εργασίας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως επίσης και τα εποπτικά μέσα ούτως ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για ένα σταθερό χρηματοπιστωτικό σύστημα που θα έχει σαν στόχο να προβλέπει και να αποτρέπει πιθανές τραπεζικές κρίσεις στο μέλλον.

Το μοντέλο που θα χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση των δεδομένων είναι το two way fixed effects Regression Model (bank fixed effects και time fixed effects).

ABSTRACT

This study tries to identify the bank specific determinants of Non Performing Loans (NPL) by covering 42 Euro zone Banks for the period 2004-2011 and by testing four hypotheses: Management, Capital Strength, Excessive Lending and Earnings Management Hypothesis. It aims to provide financial institutions with useful information in order to be used and create a stable financial system avoiding bank failures similar to those occurred in the U.S.A i.e Lehman Brothers and Cyprus i.e Marfin Laiki Bank in the recent years. The selected Methodology was the two ways Fixed Effects Model that has the highest explanatory power. The Earnings Management Hypothesis is supported. Provisions and Return on (Assets) are found to be significant variables that determine NPL.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής αυτής εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς την πολύτιμη υποστήριξη του καθηγητή μου Δρ. Χρήστου Νούνη. Του εκφράζω ένα βαθύ ευχαριστώ για όλη την βοήθεια που μου παρείχε.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την σύζυγο μου Μαριάννα Ηροδότου-Χαραλάμπους για την άμετρη συμπαράσταση, βοήθεια και κατανόηση που επέδειξε σε όλη την διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου οι οποίοι υπήρξαν ένα ανεκτίμητο στήριγμα για μένα και στους οποίους οφείλω όλη την διαδρομή των σπουδών μου, μέχρι σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Εισαγωγή:

Η ποιότητα ενεργητικού αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα για την επιβίωση μιας τράπεζας κατά τη διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης. Η πλειοψηφία των οικονομικών κρίσεων που εμφανίστηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1990, αλλά και μετέπειτα στις απαρχές του 21ου αιώνα κατέδειξαν μια εμφανή επιδείνωση της ποιότητας των δανειακών χαρτοφυλακίων.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση που εμφανίστηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής το 2007 αναπτύχθηκε κυρίως λόγω των τιτλοποιημένων δανείων και της φούσκας που δημιουργήθηκε από τα οικιστικά δάνεια. Η κρίση ξεκίνησε με το σπάσιμο της φούσκας ακινήτων το καλοκαίρι του 2007 γεγονός που προκάλεσε τη δημιουργία μεγάλου αριθμού χρεοκοπιών στεγαστικών δανείων κυμαινόμενου επιτοκίου και μειωμένης εξασφάλισης η οποία μεταφέρθηκε στην αγορά των εταιρικών ομολόγων που είχαν εκδοθεί για την χρηματοδότηση των τιτλοποιημένων στεγαστικών δανείων.

Η τιτλοποίηση είναι ένας μηχανισμός μετακίνησης στεγαστικών δανείων από τον ισολογισμό των εμπορικών και αποταμιευτικών τραπεζών στους ισολογισμούς άλλων διαμεσολαβητικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Ο μηχανισμός λοιπόν της τιτλοποίησης δημιουργεί δύο προβλήματα. Αρχικά, αφαιρεί από τον παραδοσιακό τραπεζίτη, το κίνητρο σωστής αξιολόγησης πιστοληπτικού κινδύνου του δανειολήπτη αφού ο κίνδυνος αυτός μεταφέρεται σε άλλους οργανισμούς. Έπειτα, οι διαμεσολαβητικοί οργανισμοί που δέχονται τα τιτλοποιημένα δάνεια, τα χρηματοδοτούν με υψηλούς δείκτες υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια εκδίδοντας εταιρικά ομόλογα. (Καμπόλης Χρήστος και Τραυλός Νικόλαος, 2008)

Η συνεχής και η σημαντική αύξηση της τιμής των κατοικιών ήταν φυσικό να τροφοδοτήσει την κερδοσκοπία και τις υπερβολές σε επενδύσεις και ακίνητα. Μέσα σε αυτό το κλίμα γενικής ευφορίας, υπήρχε διάθεση να χορηγηθούν όλο και περισσότερα δάνεια, και να συνεχισθούν οι επενδύσεις σε κατοικίες.

Όταν ο τιμές των κατοικιών έπαψαν να αυξάνονται και αντίθετα μειώνονταν, εμφανίστηκαν και τα πρώτα σημαντικά προβλήματα στην αναχρηματοδότηση των δανείων χαμηλής εξασφάλισης. Οι δανειολήπτες δεν ήταν σε θέση να

αναχρηματοδοτήσουν το δάνειο τους καθώς η θετική αξία του ακινήτου τους είχε μεταβληθεί σε αρνητική. Ως, εκ τούτου τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παρουσίασαν σημαντικές ζημιές στον τομέα των στεγαστικών δανείων και σημειώθηκαν οι πρώτες χρεοκοπίες hedge funds. (Βούλγαρης & Τριανταφυλλόπουλος, 2008)

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αποτελούν ένα τομέα ο οποίος βρίσκεται κάτω από ένα συνεχές πρίσμα εξέτασης και εξερεύνησης καθότι αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την διατήρηση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας όπως επίσης και για την μέτρηση του χρηματοπιστωτικού κίνδυνου ενώ μπορεί επίσης να προσδιορίσει τη ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από τις πρόσφατες οικονομικές κρίσεις σε Ηνωμένες Πολιτείες, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία Ιταλία, Πορτογαλία, Ελλάδα και Κύπρο. Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια μπορούν να οδηγήσουν σε τραπεζική χρεοκοπία όπως συνέβη με την Lehmann Brothers όπως επίσης και σε βαθιά οικονομική ύφεση όπως στις περιπτώσεις της Ελλάδας και της Κύπρου. Το κυριότερο πρόβλημα εντοπισμού και αντιμετώπισης των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων προκύπτει από τους πολλούς παράγοντες που τα προκαλούν και της εκτενούς ανάλυσης που πρέπει να τύχουν. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος για τον οποίο γίνεται η παρούσα διατριβή καθότι η ανάλυση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων μπορεί να τροφοδοτήσει με σημαντικά εργαλεία και πληροφορίες τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως επίσης και τα εποπτικά μέσα με απώτερο σκοπό την αποτροπή τραπεζικών κρίσεων στο σύντομο μέλλον σε συνδυασμό με την ενίσχυση και ενδυνάμωση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

Η εκτενής αρθρογραφία και βιβλιογραφία όσον αφορά τους παράγοντες που επιδρούν στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων διαχωρίζονται σε δύο κατηγορίες: σε αυτούς που αφορούν μακροοικονομικούς παράγοντες και σε αυτούς που αφορούν παράγοντες/μεταβλητές συσχετιζόμενους με τα τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι να επικεντρωθεί στους παράγοντες που συσχετίζονται με τα τραπεζικά πιστωτικά ιδρύματα παρότι στην βιβλιογραφία δεν έχουν τύχει της ίδιας εκτενούς ανάλυσης. Η αρθρογραφία επικεντρώνεται κυρίως στους μακροοικονομικούς μεταβλητές.

1.2 Υποθέσεις προς εξέταση

Η διατριβή θα επικεντρωθεί και θα εξετάσει τέσσερις υποθέσεις.

- Η υπόθεση της ποιότητας διοίκησης που υποθέτει ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της διοίκησης σε σχέση με τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια.

- Η υπόθεση της Κεφαλαιακής Επάρκειας η οποία αναφέρεται στην αρνητική συσχέτιση μεταξύ Μη Εξυπηρετούμενων δανείων και της κεφαλαιακής επάρκειας.

- Η υπόθεση της Υπερβολικής Αύξησης δανειακού χαρτοφυλακίου υποθέτει ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ Μη Εξυπηρετούμενων δανείων και αύξησης των δανειοδοτήσεων

- Η υπόθεση της Κερδοφορίας που υποθέτει ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση ανάμεσα σε Μη Εξυπηρετούμενα δάνεια και κερδοφορία και θετική συσχέτιση ανάμεσα σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια και προβλέψεις.

Η διαφορετικότητα της παρούσας διατριβής έγκειται στο ότι απομονώνει τους χρηματοπιστωτικούς παράγοντες που επιδρούν στα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια και ασχολείται με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν σε χώρες κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης άρα έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά .

Παράγοντες όπως ανεργία, ανάπτυξη και επιτόκια είναι κοινά άρα μπορεί να αποκλειστούν από την περαιτέρω ανάλυση ούτως ώστε να μπορέσει να γίνει μια καλύτερη ανάλυση γύρω από τραπεζικούς παράγοντες.

Τα δεδομένα αποτελούνται από ένα πίνακα δεδομένων (panel data) και περιλαμβάνουν δεδομένα από οκτώ (8) διαφορετικές μεταβλητές τραπεζών για την περίοδο 2004-2011 και αφορούν τραπεζικά ιδρύματα των χωρών Κύπρου, Ελλάδας, Ισπανίας, Ιταλίας και Πορτογαλίας.

Το μοντέλο το οποίο θα χρησιμοποιηθεί είναι το two way fixed effects model το οποίο προσμετρά τις επιδράσεις που αφορούν συγκεκριμένα τράπεζες και την χρονική μεταβλητή. Για παράδειγμα οι επιδράσεις μεταβολών των μικροοικονομικών συνθηκών για το κάθε τραπεζικό ίδρυμα παραμένουν οι ίδιες αλλά και οι επιδράσεις οι οποίες προκύπτουν από αλλαγές σε οδηγίες του εποπτικού

πλαίσιου και προκύπτουν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή παραμένουν οι ίδιες για κάθε τραπεζικό οργανισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2- Ορισμός μη εξυπηρετούμενων

2.1 Μη εξυπηρετούμενα δάνεια και προβλέψεις

Ο ορισμός ενός δανείου ως Μη Εξυπηρετούμενου διαφέρει από χώρα σε χώρα καθότι σε κάποιες χώρες έχουν μπει αυστηρότεροι ορισμοί. Αυτό συνεπάγεται μια δυσχέρεια στην συγκριτική ανάλυση μεταξύ των χωρών. Παρά τις διαφοροποιήσεις που υπάρχουν μη εξυπηρετούμενο δάνειο θεωρείται ως 'bad loan' αυτό με τις μεγαλύτερες πιθανότητες να μην εξυπηρετηθεί.

Στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες σύμφωνα με τον Barritz (2011) ένα δάνειο θεωρείται ως μη εξυπηρετούμενο όταν παρουσιάζει καθυστέρηση καταβολής δόσης κεφαλαίου ή τόκου για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 90 ημερών. Η διατύπωση αυτή αναφέρεται τόσο στα Ευρωπαϊκά όσο και διεθνή λογιστικά πρότυπα.

Μια τράπεζα μπορεί να κατηγοριοποιήσει ένα δάνειο σαν μη εξυπηρετούμενο αν κατέχει τα απαραίτητα στοιχεία ότι το χρέος δεν μπορεί να εξοφληθεί πλήρως. (αδυναμία πληρωμής του δανειολήπτη)

Αρκετές χώρες κυρίες της Κεντρικής , Ανατολικής και Βορειανατολικής Ευρώπης έχουν υιοθετήσει ένα σύστημα πέντε ποιοτικών κατηγοριών όπως αυτά προτείνονται από την Επιτροπή της Βασιλείας και το ΔΝΤ.

1.Standard (Τυπικό)

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει δάνεια τα οποία εξυπηρετούνται χωρίς να παρουσιάζουν καθυστερήσεις ή υπέρβαση.

2. Watch (Παρακολούθησης)

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει δάνεια τα οποία οι πελάτες έχουν κακό ιστορικό ή έχουν βιώσει ζημιές σε πρόσφατα οικονομικά έτη

3. Substandard (Δάνεια τα οποία δεν καλύπτονται πλήρως από την εξασφάλιση)

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει δάνεια τα οποία η περίοδος μη καταβολής δόσεως τόκου ή κεφαλαίου υπερβαίνει τις 90 ημέρες. Οι τράπεζες θα πρέπει να προχωρήσουν σε μια πρόβλεψη που να περιλαμβάνει μια πρόβλεψη για το μέρος του ακάλυπτου ποσού.

4. Doubtful (Αμφίβολα ως προς το ποσό είσπραξης)

Αφορά στις περιπτώσεις όπου η δανειοδότηση δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί και η τράπεζα δύναται να αντιμετωπίσει μια ζημία που στην οποία θα πρέπει να γίνει πρόβλεψη 50%. Ο πελάτης δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις του πλήρως αλλά έχει την δυνατότητα να αποπληρώσει μέρος των υποχρεώσεων του.

5. Loss (Νομικά μέτρα εναντίων του πελάτη)

Σε αυτή την κατηγορία κατατάσσονται οι πελάτες και οι δανειοδοτήσεις για τις οποίες η τράπεζα έχει προχωρήσει εναντίων τους με νομικά μέτρα. Σε αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει να λαμβάνεται πρόβλεψη 100%.

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια απαρτίζονται από τις κατηγορίες Substandard , Doubtful και Loss . Η πρόβλεψη για τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια γίνεται όταν η εμπράγματη εξασφάλιση του ακινήτου είναι μικρότερη από το υπολειπόμενο ποσό του δανείου που εκκρεμεί.

Το 2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε το διεθνές λογιστικό Πρότυπο (IAS) 39 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011) με το οποίο γίνεται ο εντοπισμός και η καταγραφή για τα δάνεια τα οποία δύναται να μην αποπληρωθούν κανονικά. Ο σκοπός ήταν να βοηθηθούν τα τραπεζικά ιδρύματα ούτως ώστε να πάρουν τις προφυλάξεις για τα δάνεια τα οποία έχουν τύχει απομείωσης για να μην υποστούν μεγάλες ζημιές.

Μέχρι τότε οι τράπεζες δεν προχωρούσαν σε προβλέψεις για αυτά τα δάνεια με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν προβλήματα στις περιπτώσεις που μεταβαλλόταν αξία της εμπράγματης εξασφάλισης.

2.2 Κατηγοριοποίηση Μη Εξυπηρετούμενου Δανείου στο Κυπριακό τραπεζικό Σύστημα

Στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα σύμφωνα με την οδηγία που έχει εκδοθεί από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου προς τα πιστωτικά ιδρύματα (2013) ένα δάνειο ορίζεται ως μη εξυπηρετούμενο ή ρυθμισμένο όταν :

A) Παρουσιάζει υπέρβαση του συμβατικού της ορίου σε συνεχή βάση για περίοδο μεγαλύτερη των ενενήντα ημερών. Λογαριασμός με όριο παρατραβήγματος θεωρείται μη εξυπηρετούμενος όταν το χρεωστικό του υπόλοιπο παρουσιάζει υπέρβαση μεγαλύτερη του συμβατικού του ορίου σε συνεχή βάση για περίοδο μεγαλύτερη των ενενήντα ημερών. Σε περίπτωση λογαριασμού χωρίς όριο θεωρείται μη εξυπηρετούμενος όταν σε συνεχή βάση για περίοδο μεγαλύτερη των ενενήντα ημερών παρουσιάζει χρεωστικό υπόλοιπο.

B) Παρουσιάζει ληξιπρόθεσμες οφειλές (είτε κεφαλαίου, είτε τόκων, είτε άλλων χρεώσεων) για περίοδο μεγαλύτερη των ενενήντα ημερών ή η χορήγηση έτυχε ρύθμισης και την ημέρα της ρύθμισης ήταν ταξινομημένη ως μη εξυπηρετούμενη ή παρουσιάζει καθυστέρηση/υπερβαση για περίοδο μεγαλύτερη των 60 ημερών.

Είναι αντιληπτό ότι στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα ο ορισμός μιας χορήγησης ως μη εξυπηρετούμενης είναι πολύ πιο αυστηρός από ότι ισχύει στις υπόλοιπες χώρες τις οποίες εξετάζει η παρούσα διατριβή.

Η παρούσα διατριβή θα λάβει ως κριτήριο κατηγοριοποίησης μιας χορήγησης ως μη εξυπηρετούμενη τις ενενήντα (90) μέρες καθυστέρησης καταβολής δόσης κεφαλαίου ή τόκου σύμφωνα και με τα λογιστικά πρότυπα IAS39.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια επηρεάζονται από διάφορες μεταβλητές όπου μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες.

Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει μεταβλητές που αφορούν την ίδια την τράπεζα όπως είναι: η ποιότητα διοίκησης, η κερδοφορία της τράπεζας, το μέγεθος της καθώς και η διαδικασία προβλέψεων που ακολουθεί η τράπεζα.

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει μακροοικονομικούς παράγοντες όπως είναι το ΑΕΠ, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας, ο πληθωρισμός, το ύψος των επιτοκίων καθώς και η ανεργία.

Διάφορες έρευνες έχουν καταδείξει την αναγκαιότητα εντοπισμού των μεταβλητών που επιδρούν στη αύξηση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων. Σύμφωνα με τον (Adebola, et al. 2011) τα ευρήματα ερευνών έχουν πρακτικές επιδράσεις στον τρόπο με τον οποίο οι εποπτικές αρχές πρέπει να δρουν ούτως ώστε να περιορίσουν την μελλοντική εμφάνιση αυτών των προβληματικών δανείων. Σε περιπτώσεις όπου τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν υψηλά ποσοστά Μη εξυπηρετούμενων δανείων επιζητούν ρευστότητα για να υπερκαλύψουν την ανεπάρκεια τους (Kwan and Eisenbeis, 1994).

Τα τραπεζικά ιδρύματα μπορούν να επωφεληθούν από τα ευρήματα των ερευνών σε μια διαδικασία εξεύρεσης και εντοπισμού πολιτικών και κανόνων που θα της βοηθήσει να προσμετρήσουν και να αποτιμήσουν ορθά τον πιστωτικό κίνδυνο που αντιμετωπίζουν κατά την διάρκεια παραχώρησης μια νέας πιστωτικής διευκόλυνσης.

3.1 Μακροοικονομικοί παράγοντες

Στο παρών μέρος θα γίνει ανάλυση των πιο σημαντικών μακροοικονομικών μεταβλητών οι οποίοι εμφανίζονται στην βιβλιογραφία οι οποίοι επηρεάζουν είτε αρνητικά, είτε θετικά τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια. Οι μεταβλητές είναι ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας μιας χώρας, οι τιμές των ακινήτων, τα δανειακά επιτόκια, ο πληθωρισμός, η ισοτιμία συναλλάγματος και η ανεργία.

Ρυθμός Ανάπτυξης

Ο συσχετισμός ανάμεσα στα μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια και τον ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας είναι αρνητικός. Δεν είναι ξεκάθαρο όμως αν μια οικονομική κρίση αυξάνει τα μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια ή αν τα Μη εξυπηρετούμενα Δάνεια αμβλύνουν την κρίση. Τα Μη εξυπηρετούμενα Δάνεια αυξάνουν την κρίση ενώ παράλληλα η κρίση αυξάνει τους αριθμοδείκτες των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων.

Σύμφωνα με τον Nkusu (2011) αναφέρει ότι υπάρχει μια θετική συσχέτιση ανάμεσα στην οικονομική κρίση και τα μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια. Κατά την διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης οι δανειστές (τράπεζες) εφαρμόζουν αυστηρότερα κριτήρια δανεισμού, η αξία της ενυπόθηκης εξασφάλισης μειώνεται, η προσφορά και η ζήτηση μειώνονται, η ανεργία αυξάνεται και έτσι έχουμε αύξηση των μη εξυπηρετούμενων Δανείων καθότι ο δανειζόμενος αδυνατεί να αποπληρώσει το χρέος του.

Συμφώνα με την βιβλιογραφία αρκετοί μελετητές υποστηρίζουν ότι οι μακροοικονομικές συνθήκες επιδρούν στην αύξηση των μη Εξυπηρετούμενων Δανείων. Espinoza and Prasad (2010), Klein (2013), Keeton (1999), Salas and Saurina (2002), Jimenez and Saurina (2005).

Μια οικονομία η οποία έχει θετική μεταβολή του ΑΕΠ παράλληλα έχει πιστωτική επέκταση, αύξηση των μισθών και εισοδημάτων και αύξηση της κατανάλωσης. Η αύξηση του ΑΕΠ συσχετίζεται με την μείωση των ποσοστών ανεργίας. Σε συνάρτηση με την μείωση των ποσοστών ανεργίας, αποτελούν παράγοντες που επιδρούν στην μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων καθότι οι δανειζόμενοι έχουν μεγαλύτερη οικονομική δυνατότητα και άρα μπορεί να ανταποκριθούν πλήρως έναντι των δανειακών τους υποχρεώσεων.

Κατά τις περιόδους που ενυπάρχει οικονομική ύφεση σε μια χώρα, μειώνονται τόσο η επιχειρηματική δραστηριότητα όσο και η ατομική κατανάλωση. Παράλληλα τα κριτήρια δανεισμού γίνονται αυστηρότερα από τα πιστωτικά ιδρύματα ενώ ταυτόχρονα τα ποσοστά ανεργίας αυξάνονται. Τα ποσοστά των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων αυξάνονται λόγω αυτών των παραγόντων, ενώ οι τράπεζες καταγράφουν μεγάλες ζημίες στους ισολογισμούς του καθότι επηρεάζονται

έντονα από αυτές τις μεταβολές Οι παραπάνω μεταβολές επιφέρουν επίσης μειώσεις στην αξία των ενυπόθηκων εξασφαλίσεων.

Τιμές Ακινήτων

Σύμφωνα με τον (Nkusu,2011) κατά την περίοδο μιας οικονομικής κρίσης οι τιμές των ακινήτων τείνουν να μειώνονται λόγω της μείωσης των εισοδημάτων που παρατηρούνται τόσο σε ιδιώτες όσο και επιχειρήσεις γεγονός το οποίο συντείνει στην μείωση της κατανάλωσης.

Δανειστικά Επιτόκια και Συναλλαγματική Ισοτιμία

Όταν τα δανειστικά επιτόκια αυξάνονται οι δανειζόμενοι παρουσιάζουν δυσκολίες στην εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων τους με συνεπακόλουθο την αύξηση των Μη εξυπηρετούμενων Δανείων. Στην βιβλιογραφία αρκετά συχνά τα ευρήματα αναφέρουν ότι το ύψος του δανειστικού επιτοκίου έχει σημαντική μακροπρόθεσμη επίδραση στα μη εξυπηρετούμενα Δάνεια.

Σύμφωνα με τους Espinoza and Prasad (2010), Louzis et al (2010), Jimenez and Saurina (2005) Adebola et al. (2011) έχοντας αναλύσει αρκετούς μακροοικονομικούς παράγοντες τα ποσοστά των Μη εξυπηρετούμενων Δανείων αυξάνονται όταν τα δανειστικά επιτόκια αυξάνονται. Στις περιπτώσεις όπου τα δανειστικά επιτόκια μειώνονται τότε παρατηρείται και μείωση του ποσοστού μη Εξυπηρετούμενων δανείων.

Συμφώνα με τον Fofaback (2005) σε οικονομίες τις οποίες υπάρχουν ψηλά δανειστικά επιτόκια τα τραπεζικά συστήματα είναι ευάλωτα σε τραπεζικές κρίσεις λόγω της αυξανόμενης αδυναμίας αποπληρωμής των δανείων από τους δανειζόμενους.

Ο Fofaback (2005) έχει εντοπίσει μια δυνατή και σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στα δανειστικά επιτόκια και τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια και μια λιγότερο δυνατή συσχέτιση ανάμεσα σε συναλλαγματική ισοτιμία και μη εξυπηρετούμενα Δάνεια. Σύμφωνα πάντα με τον Fofack (2005) χώρες με ισχυρά νομίσματα παρουσιάζουν μείωση των εξαγωγών τους καθότι οι εμπορευόμενες εταιρίες δεν μπορούν να αποπληρώσουν τα δάνεια τους. Σε αυτή την περίπτωση παρουσιάζεται αύξηση των Μη εξυπηρετούμενων δανείων στην κατηγορία των επιχειρηματικών δανείων.

Ο (Nkusu,2011) αναφέρει επίσης ότι τα μη Εξυπηρετούμενα δάνεια μειώνονται στην περίπτωση όπου το δάνειο έχει συναφθεί σε ξένο νόμισμα καθότι αυξάνεται η ικανότητα αποπληρωμής του δανειζόμενου που προέρχεται από χώρα με ισχυρό νόμισμα.

Πληθωρισμός

Η συσχέτιση με εξυπηρετούμενων δανείων και του πληθωρισμού μπορεί να είναι είτε θετική είτε αρνητική σύμφωνα με τον (Nkusu, 2011). Σε περιόδους υπερπληθωρισμού οι δανειζόμενοι επωφελούνται καθότι η πραγματική αξία του δανείου τους μειώνεται ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται η δυνατότητα αποπληρωμής με συνεπακόλουθο την μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Σημαντική παράμετρος είναι ότι τα δανειστικά επιτόκια σε αυτή την περίοδο παραμένουν σταθερά.

Σε περιπτώσεις όπου τα τραπεζικά ιδρύματα προβαίνουν σε αύξηση των δανειστικών επιτοκίων για να καλύψουν τυχόν ζημίες που οφείλονται στον πληθωρισμό τότε σαν συνεπακόλουθο τα πραγματικά εισοδήματα και οι μισθοί μειώνονται ενώ επηρεάζεται και αρνητικά η δυνατότητα αποπληρωμής του δανειζόμενου με απότοκο την αύξηση των Μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Ανεργία

Η ανεργία επηρεάζει άμεσα τους καταναλωτές και την κατηγορία στεγαστικών δανείων καθότι αυξάνει τα ποσοστά των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Σύμφωνα με τον (Louzis et al., 2010 p. 10) η αύξηση της ανεργίας επηρεάζει αρνητικά την ρευστότητα ενός νοικοκυριού ενώ ταυτόχρονα αυξάνει την αδυναμία αποπληρωμής του έναντι των υποχρεώσεων του.

Σύμφωνα και πάλι με τον Louzis et al (2010) αναφορικά με το ελληνικό τραπεζικό σύστημα εντόπισε ότι η αύξηση της ανεργίας επηρεάζει τις εξής κατηγορίες δανείων: Επιχειρηματικά δάνεια . Οι επιχειρήσεις θεωρούν ότι η εξυπηρέτηση του δανεισμού τους αποτελεί προτεραιότητα έτσι συνήθως σαν πρώτο βήμα μείωσης κόστους είναι η μείωση προσωπικού και μετέπειτα σαν έσχατο μέτρο η αναστολή καταβολή των τραπεζικών δόσεων.

Προσωπικά Δάνεια με 90 μέρες καθυστέρηση: Σύμφωνα με το κριτήριο των 90 ημερών ένα άτομο όταν είναι άνεργο δεν έχει εισοδήματα. Αφού δεν έχει εισοδήματα δεν καταβάλλει κανονικά τις δόσεις του και τότε το δάνειο του κατατάσσεται ως μη εξυπηρετούμενο μετά την πάροδο 90ημέρων.

Τα Στεγαστικά Ενυπόθηκα Δάνεια επηρεάζονται σε μικρότερο βαθμό από ότι οι άλλες δύο κατηγορίες που αναφέρθησαν παραπάνω.

Στην περίπτωση της Ελλάδας το μεγαλύτερο ποσοστό στεγαστικών δάνειων είχαν παραχωρηθεί σε δημόσιους υπαλλήλους και εξειδικευμένους εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα. Γενικότερα, το στεγαστικό δάνειο λόγω της φύσης και της σημαντικότητας για τον δανειζόμενο αποτελεί το τελευταίο είδος δανείου που θα σταματήσει να εξυπηρετεί.

Ο Klein (2013) επίσης εντόπισε μια συσχέτιση ανάμεσα σε μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια και τις μακροοικονομικές συνθήκες όπως είναι η ανεργία.

3.2 Τραπεζικοί Παράγοντες/Μεταβλητές

Σε αυτό το κομμάτι θα γίνει ανάλυση των μεταβλητών που άπτονται των μεταβλητών που επηρεάζουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια . Η ανάλυση αυτών των παραγόντων γίνεται καθότι επηρεάζουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Δεν υπάρχει εκτενής βιβλιογραφία . Σύμφωνα όμως με τον (Klein , 2013) παρουσιάστηκε μικρή συσχέτιση.

Αύξηση δανειοδοτήσεων-Παραχώρηση νέων πιστωτικών διευκολύνσεων

Η αύξηση των δανειοδοτήσεων είναι αρνητικά συνδεδεμένη με τα Μη εξυπηρετούμενα Δάνεια. Οι περισσότερες έρευνες καταδεικνύουν μια σημαντική συσχέτιση παρόλο που κάποιες άλλες δεν βρίσκουν οποιαδήποτε σημαντική συσχέτιση ανάμεσα σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια και αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Επιπρόσθετα, πολλές έρευνες προσπαθούν να εντοπίσουν την περίοδο κατά την οποία η συσχέτιση είναι θετική. Παρόλα, αυτά τα αποτελέσματα είναι συγκεχυμένα σε διάφορες έρευνες λόγω του ότι σε αυτές ενυπάρχουν διαφορετικές συνθήκες και περιστάσεις.

Σύμφωνα με τους Klein (2013), Keeton and Charles (1987), Clair (1992) η αύξηση των δανειοδοτήσεων συμβάλει και στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ο λόγος είναι ότι οι τράπεζες αναλαμβάνουν μεγαλύτερο πιστωτικό κίνδυνο καθότι τα δάνεια αυτά έχουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους αλλά και περισσότερες πιθανότητες να καταστούν μη εξυπηρετούμενα.

Σύμφωνα με τον Clair (1992) η ανάπτυξη και η παραχώρηση δανειοδοτήσεων κατηγοριοποιείται σε τρεις κατηγορίες:

Απόκτηση χρεωκοπημένης τράπεζας με βοήθεια από το Federal Deposit Insurance Corporation (F.D.I.C)

Σε περίπτωση που μια τράπεζα χρεοκοπήσει τότε γίνεται διαχωρισμός της με την συμβολή της (F.D.I.C) ανάλογα με την ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου σε καλή και κακή τράπεζα. Η συσχέτιση δεν είναι θετική και συνήθως σε τέτοιες επεκτάσεις δανειακού χαρτοφυλακίου δεν παρατηρείται ή εξηγείται αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Απόκτηση μιας χρεωκοπημένης τράπεζας ή συγχώνευση

Στις περιπτώσεις όπου μια τράπεζα αποκτά μια άλλη τράπεζα λόγω χρεοκοπίας χωρίς τη βοήθεια του F.D.I.C ή λόγω συγχώνευσης τότε η αύξηση των δανειοδοτήσεων είναι τεχνική. Σε αυτή την περίπτωση η αύξηση των δανειοδοτήσεων δεν διαφοροποιεί τα μη εξυπηρετούμενά δάνεια.

Αύξηση Δανειοδοτήσεων εντός της τράπεζας

Η αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου της τράπεζας που οφείλεται σε παραχώρηση νέων πιστωτικών διευκολύνσεων είναι ο μοναδικός παράγοντας ο οποίος επηρεάζει τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Σύμφωνα με τα εμπειρικά στοιχεία του Clair (1992) η απότομη αύξηση του αριθμού των πιστωτικών διευκολύνσεων οδηγεί στην χαλάρωση των όρων για την παραχώρηση των δανείων, υποβαθμίζει την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου με αποτέλεσμα η τράπεζα να πραγματοποιεί ζημιές. Σύμφωνα με εμπειρικά δεδομένα η αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου μιας τράπεζας οδηγεί σε μεγαλύτερες

ζημιές. Η ραγδαία λοιπόν αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου είναι λοιπόν ένδειξη χαλάρωσης των κριτηρίων παραχώρησης δανείων.

Σύμφωνα επίσης με τους Fernandex and Saurina (2000) η επέκταση του δανειακού χαρτοφυλακίου έχει θετική συσχέτιση με τα μη εξυπηρετούμενα Δάνεια με μια καθυστέρηση τριών χρόνων. Σύμφωνα επίσης με τους Louzis et al (2010) η αύξηση δανείων σε χρόνο T θα επιδράσει αρνητικά στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια σε χρόνο T+3. Οι Louzis et al (2010) εντόπισαν επίσης ότι τα προσωπικά δάνεια παρουσιάζουν αρνητική συσχέτιση με το ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ.

Επιπρόσθετα με τα πιο πάνω ευρήματα ο Keeton (1999) υποστηρίζει ότι μια αύξηση των δανείων που προέρχεται από αυξημένη ρευστότητα της τράπεζας μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερες ζημιές στα δάνεια που έχουν χορηγηθεί.

Στις περιπτώσεις όπου δεν παρατηρείται αύξηση της προσφοράς δανείων από την τράπεζα τότε δεν αυξάνονται τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ούτε η τράπεζα πραγματοποιεί ζημιές.

Στις περιπτώσεις όμως όπου ο δανεισμός προέρχεται από επιπλέον ρευστότητα της τράπεζας τότε δημιουργούνται χαμηλής ποιότητας δάνεια. Οι τράπεζες σε αυτές τις περιπτώσεις έχουν σαν πρώτιστο στόχο την αύξηση της κερδοφορίας τους και την αύξηση του μεριδίου αγοράς.

Σύνθεση του δανειακού χαρτοφυλακίου

Οι Keeton and Charles (1987) προτείνουν όπως υπάρχει διαφορετικότητα στην σύνθεση του σε δανειακού χαρτοφυλακίου μιας τράπεζας ούτως ώστε οι τράπεζες να μην είναι ευάλωτες και εκτεθειμένες σε μια συγκεκριμένη κατηγορία δανείων, είτε είναι προσωπικά δάνεια, είτε είναι επαγγελματικά δάνεια για να αποφεύγεται η πιθανότητα μαζικών ζημιών και προβλέψεων.

Αυτό μπορεί να συμβεί σε περιπτώσεις που το δανειακό χαρτοφυλάκιο μιας τράπεζας έχει αρκετά αγροτικά δάνεια. Σε περίπτωση δυσμενών καιρικών συνθηκών και θεομηνίας οι αγρότες θα υποστούν ζημιές στη σοδειά και τα εμπορεύματα τους. Η καταστροφή της σοδειάς και των εμπορευμάτων θα έχει σαν συνεπακόλουθο τη μη είσπραξη χρημάτων για την εργασία του. Σε αυτή την περίπτωση οι αγρότες δεν θα έχουν την οικονομική δυνατότητα να εξυπηρετήσουν το χρέος τους. Η τράπεζα λόγω

της υπερβολικής της έκθεσης σε αγροτικά δάνεια αναμένεται να υποστεί μαζικές ζημιές και αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων της.

Οι Fernandex and Saurina (2000) υποστηρίζουν ότι η σύνθεση του δανειακού χαρτοφυλακίου είναι ένας σημαντικός παράγοντας που δύναται να επηρεάσει τα μη εξυπηρετούμενα Δάνεια. Η σύνθεση του δανειακού χαρτοφυλακίου καταδεικνύει το προφίλ πιστωτικού κίνδυνου που έχει υιοθετήσει η τράπεζα. Στα περιπτώσεις ενυπόθηκων δανείων η εξασφάλιση εμπεριέχει μικρότερο πιστωτικό κίνδυνο σε αντίθεση με δανειοδοτήσεις που έχουν παραχωρηθεί με προσωπικές εγγυήσεις όταν τα δάνεια αυτά δεν εξυπηρετούνται κανονικά.

Συνήθως, οι μεγάλες τράπεζες παρουσιάζουν λιγότερα προβληματικά δάνεια λόγω της ποικιλίας που παρουσιάζουν στο δανειακό τους χαρτοφυλάκιο σε αντίθεση με τις μικρότερες τράπεζες.

Οι Louzis et al (2010) αναλύοντας τις τρεις κύριες κατηγορίες δανείων επιχειρηματικά καταναλωτικά, στεγαστικά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η πιο ευαίσθητη κατηγορία δανείων είναι τα επιχειρηματικά. Τα επιχειρηματικά δάνεια είναι αυτά που τείνουν να επηρεάζονται περισσότερο από τις μεταβλητές συσχέτισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε αντίθεση με τα στεγαστικά δάνεια που δείχνουν ότι έχουν την λιγότερη συσχέτιση.

Οι Jimenex and Saurina (2005) υποστηρίζουν ότι τα ενυπόθηκα δάνεια των νοικοκυριών έχουν τα χαμηλότερα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων λόγω του ότι τα εν λόγω στεγαστικά δάνεια έχουν παραχωρηθεί με εξασφάλιση το ίδιο το ακίνητο. Ο δανειζόμενος λόγω της σημαντικότητας και της ιδιοκατοίκησης προσπαθεί να είναι συνεπείς και φερέγγυος με τις δανειακές υποχρεώσεις που απορρέουν από την δανειακή του σύμβαση., καθότι γνωρίζει ότι σε αντίθετη περίπτωση δύναται να ληφθούν νομικά μέτρα εναντίων του και να απολέσει το ακίνητο του.

Το μέγεθος της τράπεζας

Το μέγεθος της τράπεζας σύμφωνα με την βιβλιογραφία παρουσιάζει διάφορα ευρήματα για την επίδραση της στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Κάποιες μελέτες καταδεικνύουν θετική συσχέτιση ανάμεσα τους όπως αυτή του (Rajan and Dhal, 2003) ενώ κάποιες άλλες όπως των (Salas and Saurina, 2002, Hu et al, 2006) καταδεικνύουν αρνητική συσχέτιση.

Υπάρχουν κι άλλες μελέτες οι οποίες καταδεικνύουν ότι δεν υπάρχει καμία απολύτως συσχέτιση ανάμεσα σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια και στο μέγεθος του τραπεζικού ιδρύματος. Jimenez and Saurina (2005), Espinoza and Prasad (2010), Klein (2013) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το μέγεθος ενός τραπεζικού συστήματος δεν έχει καμία σημαντική επίδραση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Κεφαλαιακή επάρκεια

Σύμφωνα με τους Klein (2013), Salas and Saurina (2002), Keeton and Morris (1987) and Berger and DeYoung (1997) τα χαμηλά επίπεδα κεφαλαιακής επαρκείας τείνουν να δυσχεραίνουν την ποιότητα ενεργητικού. Το εύρημα αυτό υποστηρίζεται από αρκετούς ερευνητές. Σαν κύριος αριθμοδείκτης χρησιμοποιήθηκε Equity/assets.

Οι Espinoza and Prasad (2010) εντόπισαν ότι η κεφαλαιακή επάρκεια αποτελεί ένα σημαντικό τραπεζικό παράγοντα/μεταβλητή που μπορεί να επιδράσει στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Κόστος και αποδοτικότητα (cost-efficiency)

Ο Kwan και Eisenbeis (1994) εντόπισαν μια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στην μη επαρκή αποδοτικότητα εκ μέρους της τράπεζας και των προβληματικών δανείων. Αυτό προκύπτει όταν στην τράπεζα η διεύθυνση δεν διοικείται σωστά καθότι δεν λαμβάνονται οι σωστές αποφάσεις όπως επίσης και στην ανεπαρκή παρακολούθηση του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Οι Berger and DeYoung (1997) υποστηρίζουν ότι υπάρχει μια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα σε κόστος και αποδοτικότητα. Η χαμηλή αποδοτικότητα είναι θετικά συσχετιζόμενη με μελλοντική αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων .

Η αύξηση του ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων μπορεί να προκαλέσει επιπρόσθετα λειτουργικά έξοδα για την τράπεζα στην προσπάθεια της να τα αντιμετωπίσει..

Οι Fernandx and Saurina (2000) εντόπισαν ότι η αποδοτικότητα είναι μια μεταβλητή η οποία μπορεί να εξηγήσει και να προβλέψει τα μελλοντικά μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Σε τραπεζικά ιδρύματα τα οποία με δανειακό χαρτοφυλάκιο που εμπεριέχει δανειοδοτήσεις με μεγάλο πιστωτικό κίνδυνο τείνουν να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες πιθανότητες αύξησης όπως επίσης και μεγαλύτερες ζημιές στις οικονομικές τους καταστάσεις.

Οι Espinoza and Prasad (2010) στα ευρήματα τους σημειώνουν ότι η αποδοτικότητα που έχει μετρηθεί με τον αριθμοδείκτη non-interest Expenses / Assets θεωρείται ως μη σημαντική μεταβλητή που να δικαιολογεί αύξηση των Μη εξυπηρετούμενων δάνειων.

Ο Klei (2013) σημειώνει ότι ο αριθμοδείκτης Έξοδα/ Έσοδα δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη επίδραση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Η δύναμη της αγοράς και το ανταγωνιστικό περιβάλλον

Σύμφωνα με τον Fernandez et al (2000) ο ανταγωνισμός που επικρατεί μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων στον τραπεζικό τομέα διαδραματίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Στις περιπτώσεις όπου στο τραπεζικό σύστημα επικρατεί μονοπωλιακό καθεστώς τότε είναι πολύ εύκολο για την τράπεζα να προσφέρει πιστωτικές διευκολύνσεις με πολύ υψηλά δανειστικά επιτόκια. Σε αυτή την περίπτωση λόγω του μονοπωλιακού της χαρακτήρα αλλά και την δεσπόζουσα θέση που κατέχει η τράπεζα στην αγορά θα προσελκύσει δανειζόμενους χαμηλής ποιότητας οι οποίοι θα αντιμετωπίσουν προβλήματα οικονομικής φύσεως και δεν θα μπορούν να αποπληρώσουν κανονικά τα δάνεια τους. Σε αυτή την περίπτωση θα παρατηρηθεί μια αύξηση του δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Τα ευρήματα του Louzis et al. (2010) χρησιμοποιούν το μερίδιο αγοράς που καταλαμβάνει μια τράπεζα σαν μεταβλητή και εντοπίζουν ότι η δύναμη της αγοράς επηρεάζει μόνο τα επιχειρηματικά δάνεια.

Κερδοφορία

Σύμφωνα με τους Fernandez et al (2000) οι οποίοι είχαν εξετάσει τις προβλέψεις για επισφαλή χρέη σαν μεταβλητές για προσδιορισμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων , στα ευρήματα τους το μικρό ύψος προβλέψεων για επισφαλή χρέη σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης αποτελούν παράγοντα που οδηγεί στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Στην περίπτωση αυτά τα τραπεζικά ιδρύματα σε μια προσπάθεια να καταγράψουν μεγαλύτερη κερδοφορία στις οικονομικές τους καταστάσεις πραγματοποιούν μικρό ύψος προβλέψεων για επισφαλή χρέη με αποτέλεσμα να αυξάνουν τον πιστωτικό κίνδυνο που αντιμετωπίζουν.

Οι Messai and Jouini (2013) έχουν βρει μια θετική και σημαντική συσχέτιση ανάμεσα σε προβλέψεις για επισφαλή χρέη και μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι τράπεζες για να είναι σε θέση να απορροφήσουν μελλοντικά προβλήματα είναι σε θέση να προβούν σε μεγαλύτερες προβλέψεις για επισφαλή χρέη ούτως ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν μελλοντική αύξηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Οι ίδιοι ερευνητές έχουν επίσης εντοπίσει μια αρνητική σχέση ανάμεσα στο δείκτη Return on Assets (ROA) και στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Αυτό εξηγείται λόγω του ότι τα κερδοφόρα τραπεζικά συστήματα είναι απρόθυμα να αυξήσουν τον πιστωτικό κίνδυνο του δανειακού τους χαρτοφυλακίου, αφού το δανειακό τους χαρτοφυλάκιο παράγει κερδοφορία.

Στις περιπτώσεις που το τραπεζικό ίδρυμα δεν είναι κερδοφόρο και παρουσιάζει ζημίες οι τράπεζες προσπαθούν να αυξήσουν την απόδοση του δανειακού τους χαρτοφυλακίου. Ταυτόχρονα όμως αυξάνουν και τον πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνουν. Έτσι προσπαθώντας να βελτιώσουν την κερδοφορία τους παραχωρούν κακής ποιότητας δάνεια που μελλοντικά θα κατανεμηθούν ως μη εξυπηρετούμενα.

Ο Klein (2013) υποστηρίζει ότι η υψηλή κερδοφορία που εκφράζεται κι από ένα υψηλό Return on Equity (ROE) αριθμοδείκτη συντείνει στην διατήρηση ενός χαμηλού ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων και τονίζει ότι οι τράπεζες οι οποίες που ασκούν χρηστή διοίκηση έχουν κατά μέσο όρο και καλύτερη ποιότητα ενεργητικού.

3.3 Γενικά Συμπεράσματα από την βιβλιογραφική Επισκόπηση

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και οι λόγοι όπως επίσης και οι μεταβλητές/παράγοντες που τα προκαλούν αποτελούν αντικείμενο εκτενούς αρθρογραφίας και έρευνας. Παρατηρείται μια διαφορετικά των ευρημάτων για την στην σημαντικότητα των μεταβλητών για το λόγο ότι οι έρευνες γίνονται με διαφορετικά κριτήρια. Παρόλα αυτά συγκεκριμένα αποτελέσματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σημεία αναφοράς για να προχωρήσουμε στην διατύπωση των τεσσάρων (4) υποθέσεων που θα ελεγχθούν.

Η παρούσα διατριβή απορρίπτει να χρησιμοποιήσει μακροοικονομικούς παράγοντες/μεταβλητές και επικεντρώνεται σε μεταβλητές που άπτονται καθαρά σε τραπεζικούς παράγοντες/μεταβλητές επίπεδο για τους εξής λόγους:

Οι τραπεζικοί παράγοντες μεταβλητές έχουν αναφερθεί στην βιβλιογραφία αλλά δεν έχουν ελεγχθεί σαν μεμονωμένες μεταβλητές σε μοντέλο.

Η πλειοψηφία των μακροοικονομικών παραγόντων επηρεάζουν και επηρεάζονται από τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων και έτσι τα αποτελέσματα θα είναι συγκεχυμένα γι αυτό και δεν θα εξεταστούν στις υποθέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Υποθέσεις προς εξέταση

Α) Η υπόθεση της Ποιότητας Διοίκησης μιας τράπεζας:

Κάτω από αυτή την υπόθεση τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αναμένονται να αυξηθούν στα τραπεζικά ιδρύματα τα οποία δεν εφαρμόζονται μέθοδοι και πολιτικές χρηστής διοίκησης. Η αποτελεσματικότητα της διοίκησης μπορεί να μετρηθεί με τον αριθμοδείκτη:

Operating Expenses / Operating Income και Non-Interest Income / Total Assets. Αναμένεται ότι θα υπάρξει θετική συσχέτιση ανάμεσα σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια και στην ποιότητα διοίκησης που έχει μια τράπεζα. Όσο πιο ψηλός είναι ο αριθμοδείκτης τόσο πιο ψηλά αναμένεται να είναι και τα ποσοστά των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Β) Η υπόθεση της υπερβολικής αύξησης του δανειακού χαρτοφυλακίου μιας τράπεζας.

Σύμφωνα με αυτή την υπόθεση τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αναμένεται να αυξηθούν μετά από μια περίοδο που το τραπεζικό ίδρυμα έχει αυξήσει το δανειακό του χαρτοφυλάκιο. Εξετάζεται η περίπτωση όπου η επέκταση του δανειακού χαρτοφυλακίου έγινε αποκλειστικά από την τράπεζα και δεν αποτελεί προϊόν χρεωκοπίας άλλης τράπεζας ή προϊόν συγχώνευσης. Σύμφωνα με τον Clair (1992)

κατά τις περιόδους οικονομικής ανάπτυξης οι τράπεζες τείνουν να χαλαρώνουν τα κριτήρια δανεισμού σε μια προσπάθεια να αποκτήσουν μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς.

Γ) Η υπόθεση της κεφαλαιακής επάρκειας.

Σύμφωνα με την υπόθεση αυτή οι τράπεζες που παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά κεφαλαιακής επάρκειας θα έχουν αυξημένα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η συσχέτιση ανάμεσα σε κεφαλαιακή επάρκεια και μη εξυπηρετούμενα δάνεια αναμένεται να είναι αρνητική.

Σύμφωνα και με τον ορισμό του ηθικού κινδύνου όπως εξηγούν οι Berger και DeYoung (1997) στις περιπτώσεις όπου οι τράπεζες αντιμετωπίζουν χαμηλή

κεφαλαιακή επάρκεια είναι έτοιμες να αναλάβουν μεγαλύτερο ρίσκο παραχωρώντας δανειοδοτήσεις σε δανειζόμενους με απώτερο σκοπό την κερδοφορία χωρίς να λαμβάνουν υπόψη την ικανότητα αποπληρωμής του δανειζόμενου.

Δ) Η υπόθεση της κερδοφορίας μιας τράπεζας.

Σύμφωνα με αυτή την υπόθεση τα μη εξυπηρετούμενα αναμένεται να μειώνονται σε περιπτώσεις όπου τα τραπεζικά ιδρύματα παρουσιάζουν αριθμοδείκτες με υψηλή κερδοφορία. Τα τραπεζικά ιδρύματα με υψηλή κερδοφορία δεν αναλαμβάνουν ρίσκο στην δανειακή τους πολιτική, ενώ εξακολουθούν να έχουν μια αυστηρή πολιτική στις νέες δανειοδοτήσεις ούτως ώστε να ελαχιστοποιήσουν μελλοντικούς πιστωτικούς κινδύνους. Οι αριθμοδείκτες που θα χρησιμοποιηθούν είναι Return of Equity (ROE) και Return on Assets (ROA) ενώ αναμένεται η συσχέτιση που θα προκύψει με τα μη εξυπηρετούμενα να είναι αρνητικά. Επιπλέον, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αναμένεται να είναι αυξημένα σε περιπτώσεις τραπεζών που ακολουθούν αυστηρή πολιτική στον τομέα των προβλέψεων.

Όλες οι μεταβλητές για τις τράπεζες είναι βασιζόμενες στην βιβλιογραφία όπως επίσης και στις υποθέσεις που έχουν παρατεθεί πιο πάνω.

4.2 Οι Παράμετροι που θα χρησιμοποιηθούν για εξέταση των υποθέσεων

Η ανεξάρτητη μεταβλητή που θα χρησιμοποιηθεί σε όλα τα μοντέλα θα είναι ο δείκτης των Μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ο ορισμός σύμφωνα με τον (Clair, 1992) είναι το ποσοστό των δανείων που υπάρχουν στο δανειακό χαρτοφυλάκιο μιας τράπεζας και παρουσιάζουν καθυστέρηση στην καταβολή δόσης που ξεπερνά τις 90 μέρες στο σύνολο των δανείων. Η πρόβλεψη για επισφαλή χρέη αφορά το ποσό το οποίο μια τράπεζα προβλέπει ότι ο δανειζόμενος αδυνατεί να αποπληρώσει και η τράπεζα δεν θα καταφέρει να εισπράξει.

Όπως είναι αντιληπτό η πρόβλεψη που γίνεται για ένα δάνειο προκαλεί την μείωση της καθαρής του αξίας ενώ παράλληλα επιδρά αρνητικά στην κερδοφορία που παρουσιάζει στις οικονομικές της καταστάσεις η τράπεζα.

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται οι εξαρτημένες μεταβλητές και οι αριθμοδείκτες που θα χρησιμοποιηθούν για να εξεταστούν αναφορικά με την επίδραση τους στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Οι παρακάτω αριθμοδείκτες έχουν χρησιμοποιηθεί και στην

βιβλιογραφία για να εξεταστούν αναφορικά με την επίδραση των μεταβλητών στα ποσοστά των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Πίνακας 1: Υποθέσεις, Μεταβλητές, Αναμενόμενη Επίδραση σε ΜΕΔ και η προηγούμενη χρήση τους στην βιβλιογραφία

Υποθέσεις	Ratio	Μεταβλητή	Αναμενόμενη επίδραση στα Μη εξυπηρετούμενα δάνεια	Έχουν χρησιμοποιηθεί στην βιβλιογραφία
Η Ποιότητα Διοίκησης μιας τράπεζας	Operating Expenses / Operating Income	EFF1	Θετική	Berger and DeYoung (1997), Louizis et al. (2010)
	Non-Interest Expenses / Total Assets	EFF2		Espinoza and Prasad (2010)
Κεφαλαιακή Επάρκεια	Capital Adequacy	CAP	Αρνητική	Berger and DeYoung (1997), Klein, N. (2013), Louizis et al. (2010)
Υπερβολική Αύξηση του Δανειακού Χαρτοφυλακίου	Loans / Deposits	LD	Θετική	Fofack (2005), Klein (2013)
Η Κερδοφορία μιας τράπεζας	Net Profit / Equity	ROE	Θετική	Klein (2013)
	Net Profit / Assets	ROA		Messai and Jouini (2013)
	Total Provisions / Loans	PRO	Αρνητική	Messai and Jouini (2013)

Η υπόθεση αναφορικά με την ποιότητα διοίκησης εξετάζεται με δύο διαφορετικούς αριθμοδείκτες οι οποίοι προσμετρούν την αποδοτικότητα και απεικονίζονται με (EFF1 και EFF2).

Ο αριθμοδείκτης που θα χρησιμοποιηθεί για την αποδοτικότητα EFF1 είναι:

Operating Expenses / Operating Income και αναμένεται να έχει θετική επίδραση στον δείκτη Μη εξυπηρετούμενων Δανείων.

Ο αριθμοδείκτης που θα χρησιμοποιηθεί για να προσμετρήσει την αποδοτικότητα EFF2 είναι:

Non-Interest Expenses /Total Assets και αναμένεται να έχει θετική επίδραση στον δείκτη Μη εξυπηρετούμενων Δανείων.

Η υπόθεση αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια CAP της τράπεζας αναμένεται να έχει αρνητική συσχέτιση με τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Τραπεζικά ιδρύματα με μεγαλύτερη κεφαλαιακή επάρκεια αναμένεται να έχουν μικρότερα ποσοστά στον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η συσχέτιση λοιπόν σύμφωνα με την υπόθεση για την κεφαλαιακή επάρκεια αναμένεται ότι θα είναι αρνητική.

Η υπόθεση αναφορικά με την υπερβολική αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου LD αναμένεται ότι θα έχει θετική συσχέτιση με τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Ο αριθμοδείκτης που θα χρησιμοποιηθεί είναι Loans/Deposits .

Η υπόθεση αναφορικά με την κερδοφορία μιας τράπεζας θα εξεταστεί με τρεις διαφορετικούς αριθμοδείκτες. Θα εξεταστούν οι δείκτες Return On Equity (ROE) με τον αριθμοδείκτη net profit/ equity και με τον αριθμοδείκτη net profit/ assets Return On Assets (ROA) και αναμένεται ότι θα έχουν αρνητική συσχέτιση με το δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5-Δειγματοληπτικό Δείγμα και Μεθοδολογία

5.1 Δεδομένα και Δείγμα

Η παρούσα διατριβή επικεντρώνεται σε 42 τράπεζες για χρονική περίοδο 8 ετών (2004-2011). Αναφέρεται σε τράπεζες από τη Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Ισπανία και την Πορτογαλία που προέρχονται από τις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου που παρουσιάζουν τα ίδια μακροοικονομικά και δημοσιονομικά προβλήματα όπως επίσης και μεγάλη αύξηση στο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δάνειων που βρίσκονται στο χαρτοφυλάκιο των εγχώριων τραπεζών.

Ο λόγος επιλογής των χωρών αυτών γίνεται καθαρά όπως στην μελέτη Messai and Jouini (2013) καθότι θα είναι δυνατό να εξεταστούν αποκλειστικά οι παράγοντες και οι μεταβλητές που οφείλονται αποκλειστικά σε τραπεζικά κριτήρια. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι χώρες αυτές αντιμετωπίζουν προβλήματα και στον τραπεζικό τομέα τους ιδιαίτερα και μετά την κρίση που εκδηλώθηκε στις ΗΠΑ με τα τιτλοποιημένα δάνεια όπως επίσης και από την πολιτική λιτότητας που έχει επιβληθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση .

Οι χώρες αυτές που δραστηριοποιούνται τα τραπεζικά ιδρύματα παρουσιάζουν αύξηση στο ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δάνειων όπως φαίνεται άλλωστε και από τον πιο κάτω πίνακα της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Πίνακας 2. Ποσοστό Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων σε Κύπρο, Ιταλία Ισπανία Ελλάδα και Πορτογαλία. Παγκόσμια Τράπεζα.

Country Name	Country Code	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Cyprus	CYP	..	3,59	4,51	5,58	9,59	18,62	33,68	37,88
Italy	ITA	5,78	6,28	9,45	10,03	11,74	13,75	16,54	..
Spain	ESP	0,90	2,81	4,12	4,67	6,01	7,48	9,38	..
Greece	GRC	4,60	4,67	6,95	9,12	14,43	23,27	31,90	33,48
Portugal	PRT	2,83	3,61	4,82	5,19	7,51	9,80	10,65	10,83

Data from database: World Development Indicators

Last Updated: 12/19/2014

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για την διατριβή έχουν παρθεί μέσα από το Bankscore και αφορούν χώρες του Ευρωπαϊκού νότου και συγκεκριμένα την Κύπρο, την Ιταλία, την Ισπανία ,Ελλάδα και Πορτογαλία. Τα δεδομένα που έχουν ληφθεί αφορούν 42 τράπεζες για τα έτη 2004-2011. Οι 42 τράπεζες είναι αυτές που είχαν τα πιο πλήρη στοιχεία στις οικονομικές τους καταστάσεις ούτως ώστε τα αποτελέσματα να είναι αξιόπιστα.

Οι συνολικές εγγραφές ήταν 2688 οι οποίες είχαν εξαχθεί από το Bankscore. Από το αρχικό δείγμα ποσοστό 1,56% δηλαδή 42 εγγραφές δεν ήταν καταχωρημένες στο Bankscore. Στις περιπτώσεις όπου υπήρχε ελλειμματική πληροφόρηση τα κενά έχουν συμπληρωθεί από τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών όπως αυτές εμφανίζονται στις ιστοσελίδες στους στο διαδίκτυο.

Η διαδικασία επεξεργασίας έγινε χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα Eviews. Ο πίνακας της Excel που χρησιμοποιήθηκε για να εισαχθούν τα δεδομένα από το Eviews παρουσιάζεται στο Appendix A.

Η συλλογή του δείγματος παρουσιάζει κάποιους περιορισμούς που θα αναλυθούν στην ενότητα των συμπερασμάτων. Υπάρχει επίσης η προβληματική της κατηγοριοποίησης ανά χώρα λόγω

των διαφορετικών κριτηρίων κατάταξης ενός δανείου ως μη εξυπηρετούμενου, η διαφορετικότητα των χωρών στο τρόπο υπολογισμού των προβλέψεων για επισφαλή χρέη, το πώς κατατάσσεται ένα δάνειο μετά που έχει τύχει αναδιάρθρωσης όπως επίσης και στη διαφορετική σύνθεση του δανειακού χαρτοφυλακίου της κάθε τράπεζας.

5.2.1 Περίληψη Στατιστικών

Table: Summary Statistics

Variable	Mean	Median	Std. Dev.	Skewness	Kurtosis
NPL	5.39%	3.40%	6.88%	2.52%	9.85%
EFF1	58.69%	55.85%	15.99%	1.75%	13.18%
EFF2	2.43%	2.16%	1.26%	1.20%	6.00%
LD	94.99%	98.10%	44.73%	3.49%	40.75%
ROE	3.96%	7.78%	73.54%	-4.23%	139.26%
ROA	0.35%	0.53%	1.54%	-4.84%	32.84%
CAP	12.87%	12.18%	4.79%	2.79%	18.04%
PRO	3.91%	2.47%	3.86%	2.63%	9.90%

Τα στατιστικά τα οποία εξάγονται από το Bankscope είναι αρκετά ενδιαφέρον. Έξι τράπεζες από τις σαράντα δύο που συμμετέχουν στο δείγμα παρουσιάζουν αρκετά ψηλά ποσοστά δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων με το ποσοστό να ξεπερνά το 20% του δανειακού τους χαρτοφυλακίου. Πρόκειται για τέσσερις ελληνικές τράπεζες και πρόκειται για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, την Alpha Bank, την Πειραιώς και την Millenium Bank (έχει απορροφηθεί πλέον από τη Πειραιώς) ενώ οι άλλες δύο είναι κυπριακές η USB Bank και η Cyprus Development Bank . Αν εξαιρέσουμε αυτές τις τράπεζες οι υπόλοιπες παρουσιάζουν εικόνα ανάλογη που έχουν καταδείξει άλλες καταστάσεις και αναφορές.

Σύμφωνα με την European Banking Federation (EBF) (2012) έχει δημοσιευτεί μια στατιστική αναφορικά με τον μέσο όρο που εμφανίζουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες για τα έτη 2007-2011.

Ο μέσος όρος λοιπόν των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 χωρών κρατών μελών είναι 6%. Στις χώρες της Ευρωζώνης υπάρχει μια μικρή μείωση του ποσοστού που ανέρχεται στο 5.6% (EBF 2012,σελ 10).

Ο αριθμοδείκτης κεφαλαιακής επάρκειας στις χώρες της Ευρωζώνης κυμαίνεται μεταξύ 10%-20% (EBF 2012, σελ 19).

Ο αριθμοδείκτης δάνεια προς καταθέσεις ανέρχεται μεταξύ 96%-102% (EBF 2012, σελ,13)

Μια δεύτερη πηγή και έρευνα που επιβεβαιώνει τη βάση δεδομένων του Bankscope είναι μια έκθεση του ΔΝΤ που έχει γίνει από τους Navajas and Thegeva (2013, σελ 30)

Συμφώνα με το αριθμοδείκτη Non-Interest Expense / Income για τις χώρες της Ευρώπης το ποσοστό ανέρχεται σε 58,73% για την περίοδο 2005-2007, 61,75% για την περίοδο 2008-2009 και 65,55% για την περίοδο 2010-2012.

Ο μέσος όρος μη εξυπηρετούμενων δανείων για τις χώρες της Ευρώπης ήταν 5,03% για τα έτη 2005-2007, 5,63% για την περίοδο 2008-2009 ενώ συνέχισε να ανεβαίνει μέχρι το 7,92% την περίοδο 2010-2012.(Navajas and Thegeya,2013, σελ.30)

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας για τις χώρες της Ευρώπης ήταν 13,63% για την περίοδο 2005-2007 , 14,73% για την περίοδο 2008-2009 και 15,90 για την περίοδο 2010-2012 (Navajas and Thegeya 2013, σελ 29)

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2013) σε άρθρο της που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2013 καταγράφει ότι ο δείκτης ROA στις χώρες της Ευρωζώνης κυμαίνεται μεταξύ 0,5% - (1,3%) για την περίοδο 2008-2013 (ECB, 2013 σελ 20.)

Εν συνεχεία αναφέρει ότι ο δείκτης Cost/income ανέρχεται σε 62%-68% για την περίοδο 2008-2012 (ECB, 2013, σελ 25)

5.2.2 Συσχέτιση Μεταβλητών

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την συσχέτιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των μεταβλητών που έχουν χρησιμοποιηθεί.

Table: Pair-Wise Correlation Matrix of all variables

	NPL	EFF1	EFF2	LD	ROE	ROA	CAP	PRO
NPL	1.0000							
EFF1	0.2907	1.0000						
EFF2	0.4138	0.4423	1.0000					
LD	-0.1274	-0.2537	0.0247	1.0000				
ROE	-0.1879	-0.1519	-0.3603	-0.0180	1.0000			
ROA	-0.4365	-0.3264	-0.4102	0.0683	0.6285	1.0000		
CAP	0.0767	-0.1312	-0.2975	-0.1861	0.3872	0.2717	1.0000	
PRO	0.8530	0.3083	0.3249	-0.1887	-0.0577	-0.2977	0.2075	1.0000

Ο πίνακας παρουσιάζει κάποιες πρώτες ενδείξεις αναφορικά με το πώς οι εξαρτημένες μεταβλητές που έχουν τεθεί βάση των υποθέσεων συσχετίζονται με τον δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Βάσει του πίνακα, είναι φανερό ότι υπάρχει μια ισχυρή θετική συσχέτιση ανάμεσα σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια και PRO καθότι το ποσό ανέρχεται στο 0,8530%.

Παρατηρούμε επίσης ότι υπάρχει μια θετική συσχέτιση του EFF2 με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια σε ποσοστό 0,4138% ενώ υπάρχει και μια πιο ασθενής θετική συσχέτιση ανάμεσα σε EFF1 με ποσοστό 29.07%.

Επιπρόσθετα υπάρχει μια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα σε ROA και μη εξυπηρετούμενα δάνεια με ποσοστό -043,65%.

Βασιζόμενοι στον πίνακα που υπάρχει στην ενότητα 4.2 παρατηρούμε ότι κάποιες μεταβλητές δεν συσχετίζονται με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια όπως αρχικά είχαμε προβλέψει σύμφωνα με τις υποθέσεις που εξετάζονται.

Παρόλα αυτά η μέθοδος pair-wise correlation αποτελεί μονάχα μια ένδειξη και δεν μπορεί να εντοπίσει πιο πολύπλοκες συσχετίσεις.

Πίνακας 3: Προσδοκώμενες συσχετίσεις έναντι πραγματικών συσχετίσεων

Μεταβλητή	Αναμενόμενη	
	Συσχέτιση με μη εξυπηρετούμενα δάνεια	Καταγραμμένη συσχέτιση βάση αποτελέσματος
EFF1/EFF2	Θετική συσχέτιση	Αρνητική (Αδύνατη)
CAP	Αρνητική συσχέτιση	Αρνητική (Αδύναμη)
LD	Θετική συσχέτιση	Θετική (Αδύναμη)
ROA	Αρνητική συσχέτιση	Αρνητική (Μέτρια)
ROE	Αρνητική συσχέτιση	Αρνητική (Αδύναμη)
PRO	Θετική συσχέτιση	Θετική (Έντονη)

Προτού να προχωρήσουμε στην ανάλυση των αποτελεσμάτων παρατηρούμε ότι υπάρχει μια υψηλή συσχέτιση ανάμεσα σε ROE και ROA με ποσοστό 62,85%. Λαμβάνοντας επίσης υπόψη την αδύναμη συσχέτιση που παρουσιάστηκε ανάμεσα σε ROE και μη εξυπηρετούμενα δάνεια με ποσοστό -18,79 θα το αποκλείσουμε ως μεταβλητή που θα χρησιμοποιηθεί στο regression model για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Παρατηρούμε ότι υπάρχει έντονη θετική συσχέτιση ανάμεσα σε προβλέψεις για επισφαλή χρέη με μη εξυπηρετούμενα δάνεια όπως επίσης και μια μέτρια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα σε ROA και μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

5.3 Μοντέλα παλινδρόμησης

Τα δεδομένα αποτελούνται από πίνακα που έχουν ληφθεί για κάθε τράπεζα αφορούν οκτώ (8) οικονομικά έτη και συγκεκριμένα από το 2004-2011. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για να εξηγήσει καλύτερα το μοντέλο είναι το two way fixed effects Regration Model. Ο λόγος που έχει επιλεγθεί το μοντέλο αυτό είναι γιατί θέλουμε να εξετάσουμε τις μεταβλητές με κριτήριο την επίδραση των τραπεζικών μεταβλητών και όχι των μακροοικονομικών μεταβλητών.

Οι μακροοικονομικές μεταβλητές/παράγοντες δεν εξετάζονται καθότι χρειάζονται ένα εύλογο χρονικό διάστημα για να μπορέσουν να επηρεάσουν και να προκαλέσουν αλλαγή στο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Παράδειγμα 1. Σε περίπτωση αύξησης της ανεργίας ο δανειζόμενος θα βρεθεί σε δυσμενή θέση όσο αφορά την ικανότητα αποπληρωμής του δανείου του. Λόγω του ότι ένα δάνειο για να καταστεί μη εξυπηρετούμενο χρειάζεται μια χρονική διάρκεια 3 μηνών μη καταβολής δόσης κεφαλαίου/τόκων η μεταβολή του σε μη εξυπηρετούμενο δάνειο δεν γίνεται άμεσα.

Παράδειγμα 2. Σε περιόδους υπερπληθωρισμού οι δανειζόμενοι επωφελούνται καθότι η πραγματική αξία του δανείου τους μειώνεται ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται η δυνατότητα αποπληρωμής με συνεπακόλουθο την μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Σημαντική παράμετρος είναι ότι τα δανειστικά επιτόκια σε αυτή την περίοδο παραμένουν σταθερά. Σε περιπτώσεις όπου τα τραπεζικά ιδρύματα προβαίνουν σε αύξηση των δανειστικών επιτοκίων για να καλύψουν τυχών ζημιές που οφείλονται στον πληθωρισμό τότε σαν συνεπακόλουθο τα πραγματικά εισοδήματα και οι μισθοί τους μειώνονται ενώ επηρεάζεται και αρνητικά η δυνατότητα αποπληρωμής του δανειζόμενου με απότοκο την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Σε όλες τις περιπτώσεις ή ενδεχόμενα θα πρέπει και πάλι χρονικά να υπάρξει μια μεταβατική περίοδος 3 μηνών για την ταξινόμηση του δανείου ως μη εξυπηρετούμενου.

5.3.1 Οι επιδράσεις του μοντέλου Παλινδρόμησης –Effects Approach

Σύμφωνα με τον Brooks (2008) περιλαμβάνει μια εκτενή ανάλυση του μοντέλου.

5.3.2 Fixed Effects Model FEM

Το μοντέλο αυτό υποθέτει ότι οι καταχωρήσεις ανάμεσα στις τράπεζες μπορεί να διαφέρουν αλλά παραμένουν σταθερές κατά την πάροδο των ετών. Για παράδειγμα υπάρχει το ενδεχόμενο να υπάρχουν παράγοντες όπως η χώρα στην οποία έχει την έδρα του το τραπεζικό ίδρυμα και να επηρεάζει τον δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων λόγω του μακροοικονομικού περιβάλλοντος που επικρατεί στην χώρα αυτή. Προκειμένου, να καταστεί δυνατή η προσμέτρηση των τραπεζικών αυτών μεταβλητών προστίθεται μια μεταβλητή στην εξίσωση του μοντέλου της απλής παλινδρόμησης.

Χρησιμοποιώντας το X που αντιπροσωπεύει όλες τις καταχωρήσεις των εξαρτημένων μεταβλητών και το β ως τον coefficient vector η εξίσωση γράφεται με την ακόλουθη μορφή.

$$NPL_{i,t} = \alpha + \beta X_{i,t} + \mu_i + v_{it} \quad \text{where } e_{it} = \mu_i + v_{it}$$

Σε αυτό το μοντέλο το μ_i αντιπροσωπεύει όλες τις μεταβλητές οι οποίες επηρεάζουν τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων, το it την τράπεζα που δεν διαφοροποιείται με την πάροδο των ετών καθότι το v_{it} είναι οτιδήποτε εσφαλμένος όρος ο οποίος παραμένει ανεξήγητος από μεταβλητές του μοντέλου. Το v_{it} θεωρείται ανεξάρτητη μεταβλητή με μηδενική διανομή.

Το μ_i υπολογίζεται χρησιμοποιώντας το Least Squares Dummy Variable (LSDV) όπου το dummy variable παίρνει αξία 0 και 1. Η εξίσωση παρουσιάζεται ως εξής:

$$\mu_1 D1_i + \mu_2 D2_i + \mu_3 D3_i + \dots + \mu_N D N_i$$

Time Fixed-Effects Model

Στην περίπτωση του Time Fixed Effects model αναμένεται ότι ο μέσος όρος των μη εξυπηρετούμενων δανείων it αναμένεται να μεταβληθεί με την πάροδο των ετών αλλά όχι cross-sectionally. Για παράδειγμα σε περίπτωση που εκδοθεί μια αυστηρότερη νέα οδηγία από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αναφορικά με τα μη

εξυπηρετούμενα δάνεια είναι αναμενόμενο ότι όλες οι τράπεζες στην περίοδο που εκδόθηκε η οδηγία θα παρουσιάσουν αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Η εξίσωση γράφεται με τον εξής τρόπο:

$$NPL_{i,t} = a + b X_{i,t} + \lambda_t + v_{it} \quad \text{όπου } e_{it} = \lambda_t + v_{it}$$

Σε αυτό το μοντέλο λ_t είναι μια χρονική παρεμβολή ή οποία περιλαμβάνει όλες τις μεταβλητές που επηρεάζουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και διαφέρουν στην πορεία των ετών, αλλά επηρεάζουν στο ίδιο χρονικό σημείο τις τράπεζες.

Το λ_t υπολογίζεται χρησιμοποιώντας και πάλι το Least Squares Dummy Variable (LSDV) όπου το D_i είναι η ψευδής μεταβλητή η οποία παίρνει αξία μονάχα 0 και 1.

Η εξίσωση διαμορφώνεται όπως πιο κάτω:

$$\lambda_1 D1_t + \lambda_2 D2_t + \lambda_3 D3_t + \dots + \lambda_N D N_t$$

Η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί 3 διαφορετικούς τύπους από FEM:

Τραπεζικές FEM

Αναμένουμε ότι τα αποτελέσματα αυτού του μοντέλου θα είναι έγκυρα γιατί υπάρχουν διαφορές από τράπεζα σε τράπεζα και το πώς επηρεάζονται τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (η γεωγραφική τοποθεσία ενός καταστήματος)

Χρονικές FEM

Αναμένουμε επίσης ότι τα αποτελέσματα αυτού του μοντέλου θα είναι έγκυρα λόγω του ότι υπάρχουν παράγοντες/μεταβλητές που λαμβάνουν χώρα σε διαφορετική χρονική περίοδο και μπορεί να επηρεάσουν το δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων υποθέτοντας ότι θα έχουν ανάλογη επίδραση σε όλες τις τράπεζες ανεξαρτήτως χώρας. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η έκδοση νέας οδηγίας από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στον τρόπο υπολογισμού των προβλέψεων.

Συνδυασμός των τραπεζικών και των Χρονικών FEM

Σε αυτή την περίπτωση αναμένουμε ότι θα έχουμε την υψηλότερη R² λόγω του ότι οι υπάρχουν μεταβλητές που επηρεάζουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια τόσο τις τράπεζες όσο και με η πάροδος των ετών.

5.3.2 Random Effects Model (REM)

Ένα εναλλακτικό μοντέλο από το FEM που έχει αναλυθεί πιο πάνω είναι το Random Effects Model (REM).

Τα δεδομένα από τον πληθυσμό επιλέγονται τυχαία. Στο REM οι μεταβλητές που δεν τυγχάνουν παρατήρησης θεωρούνται ότι δεν έχουν καμία συσχέτιση με τις μεταβλητές που τυγχάνουν επεξεργασίας και έτσι η διακύμανση παραμένει σταθερή κατά την πάροδο των ετών. Η εξίσωση παρατίθεται:

$$NPL_{i,t} = a + b X_{i,t} + \omega_{it} \quad \text{όπου } \omega_{it} = \varepsilon_i + v_{it}$$

ε_i έχει μηδενική σημασία

v_{it} έχει σταθερή διακύμανση και είναι εξαρτημένη των επεξηγηματικών μεταβλητών

Για την πιστοποίηση της εγκυρότητας της υπόθεσης αυτής γίνεται το Hausman Test. Στην περίπτωση που οι μεταβλητές που δεν έχουν τύχει παρατήρησης συσχετίζονται και τότε εκτιμάται ότι η χρήση του REM θα είναι ανακόλουθη και έτσι συστήνεται να χρησιμοποιείται η FEM.

Η παρούσα διατριβή χρησιμοποιεί 3 διαφορετικούς τύπους REM

Τραπεζικό REM

Χρονικό REM και

Two way REM

5.4 Επιλογή Κατάλληλου Μοντέλου

Το FEM θεωρείται ως το καταλληλότερο μοντέλο για να χρησιμοποιηθεί λόγω της υπόθεσης ότι οι τραπεζικές εξαρτημένες παράγοντες/μεταβλητές που επιδρούν στην ανεξάρτητη μεταβλητή που είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι μοναδικοί για κάθε τράπεζα και δεν παρουσιάζουν καμία συσχέτιση με χαρακτηριστικά άλλης τράπεζας.

Έτσι μας δίνεται η δυνατότητα να προβούμε σε ανάλυση των δεδομένων μας και να προσμετρήσουμε την ανομοιογένεια που σχετίζεται με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια κάτι που έχουμε την δυνατότητα να το πράξουμε παρατηρώντας μόνο τις τράπεζες ή την χρονική περίοδο.

Παρόλα αυτά θα πρέπει να εξετάσουμε αν το REM είναι πιο κατάλληλη μέθοδος. Για τον σκοπό αυτό θα διενεργήσουμε το Hausman Test που ερευνά την υπόθεση ότι:

H₀: Το REM είναι καταλληλότερο από το FEM πχ δεν είναι υπάρχει καμία συσχέτιση ανάμεσα σε επίδραση και παλινδρομητές.

Το Τεστ διενεργείται στο Eviews και τα αποτελέσματα παρατίθενται πάρα κάτω

Table: Hausman Test Results in Eviews

The two-way REM or FEM means that both cross-section and period-section are assumed to be random or fixed effects respectively.

Specification Test	Null Hypothesis	Alternative Hypothesis	Test Statistic	p-value
Hausman	2-way REM	2-way FEM	69.26	0.000***

Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα από το Hausman Test η υπόθεση απορρίπτεται καθώς το p είναι 0 και προτιμούμε το FEM αντι το REM.

5.5 Αποτελέσματα του two way-fixed effects model

Πίνακας 4: Αποτελέσματα of the two-way Fixed Effects model

Η εξαρτημένη μεταβλητή είναι τα μη Εξυπηρετούμενα δάνεια. Το δείγμα μας είναι για τα έτη 2004-2011. Τα έτη είναι 8 και οι τράπεζες μας 42. Τα t value είναι στην παρένθεση. *, ** και *** αντιστοιχούν στην σημαντικότητα για ποσοστό 10%, 5% και 1% αντίστοιχα.

Μεταβλητή	NPL
Intercept	6.178*** (4.391)
EFF1	-0.071*** (-4.657)
EFF2	-0.353 (-1.166)
LD	0.003 (0.372)
PRO	1.356*** (16.153)
ROA	-0.500*** (-2.948)
ROE	-0.001 (-0.432)
CAP	-0.090

(-1.512)

N	42
Periods	8
R ² -adjusted	0.88
F-stat	45.69
Prob. > F	0.0000

Dependent Variable: NPL				
Method: Panel Least Squares				
Date: 01/17/15 Time: 20:08				
Sample: 2004 2011				
Periods included: 8				
Cross-sections included: 42				
Total panel (unbalanced) observations: 332				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	6.177818	1.406936	4.390973	0.000000
EFF1	-0.070662	0.015174	-4.656642	0.000000
EFF2	-0.353065	0.302836	-1.165863	0.244700
LD	0.002714	0.007299	0.371772	0.710300
PRO	1.356152	0.083959	16.152650	0.000000
ROA	-0.500489	0.169801	-2.947504	0.003500

ROE	-0.001157	0.002676	-0.432419	0.665800
CAP	-0.090092	0.059602	-1.511569	0.1318
	Effects Specification			
Cross-section fixed (dummy variables)				
Period fixed (dummy variables)				
R-squared	0.90104	Mean dependent var	5.394977	
Adjusted R-squared	0.88132	S.D. dependent var	6.887227	
S.E. of regression	2.37265	Akaike info criterion	4.718507	
Sum squared resid	1553.733	Schwarz criterion	5.360337	
Log likelihood	-727.2722	Hannan-Quinn criter.	4.974469	
F-statistic	45.69101	Durbin-Watson stat	1.411137	
Prob(F-statistic)	0			

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι να εξετάσει τις μεταβλητές οι οποίες επηρεάζουν την αύξηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων υπό το πρίσμα τεσσάρων υποθέσεων οι οποίες εξετάζονται:

Η υπόθεση της ποιότητας διοίκησης η οποία εξετάζεται χρησιμοποιώντας αριθμοδείκτες για καταγραφή της αποτελεσματικότητας της διοίκησης αναμένοντας ότι θα υπάρχει θετική συσχέτιση στα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια.

1) Η υπόθεση της Ποιότητας Διοίκησης μιας τράπεζας:

Κάτω από αυτή την υπόθεση τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αναμένονται να αυξηθούν στα τραπεζικά ιδρύματα τα οποία δεν εφαρμόζονται μέθοδοι και πολιτικές χρηστής διοίκησης. Η αποτελεσματικότητα της διοίκησης μπορεί να μετρηθεί με τον αριθμοδείκτη: $\text{Operating Expenses} / \text{Operating Income and Non-Interest Income} / \text{Total Assets}$. Αναμένεται ότι θα υπάρξει θετική συσχέτιση ανάμεσα σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια και στην ποιότητα διοίκησης που έχει μια τράπεζα.

2) Η υπόθεση της υπερβολικής αύξησης του δανειακού χαρτοφυλακίου μιας τράπεζας.

Σύμφωνα με αυτή την υπόθεση τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αναμένεται να αυξηθούν μετά από μια περίοδο που το τραπεζικό ίδρυμα έχει αυξήσει το δανειακό του χαρτοφυλάκιο. Εξετάζεται η περίπτωση όπου η επέκταση του δανειακού χαρτοφυλακίου έγινε αποκλειστικά από την τράπεζα και δεν αποτελεί προϊόν χρεωκοπίας άλλης τράπεζας η προϊόν συγχώνευσης και αναμένοντας να υπάρχει θετική συσχέτιση με την αύξηση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων.

3) Η υπόθεση της κεφαλαιακής επάρκειας.

Σύμφωνα με την υπόθεση αυτή οι τράπεζες που παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά κεφαλαιακής επάρκειας θα έχουν αυξημένα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η συσχέτιση ανάμεσα σε κεφαλαιακή επάρκεια και η εξυπηρετούμενα δάνεια αναμένεται να είναι αρνητική.

4) Η υπόθεση της κερδοφορίας μιας τράπεζας.

Σύμφωνα με αυτή την υπόθεση τα μη εξυπηρετούμενα αναμένεται να μειώνονται σε περιπτώσεις όπου τα τραπεζικά ιδρύματα παρουσιάζουν αριθμοδείκτες με υψηλή κερδοφορία. Τα τραπεζικά ιδρύματα με υψηλή κερδοφορία δεν αναλαμβάνουν ρίσκο στην δανειακή τους πολιτική ενώ εξακολουθούν να έχουν μια αυστηρή πολιτική στις νέες δανειοδοτήσεις ούτως ώστε να αποτρέψουν οποιουσδήποτε πιθανούς κινδύνους. Οι αριθμοδείκτες που θα χρησιμοποιηθούν είναι Return of Equity (ROE) and Return on Assets (ROA) ενώ αναμένεται η συσχέτιση που θα προκύψει με τα μη εξυπηρετούμενα να είναι αρνητική. Επιπλέον τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αναμένεται να είναι αυξημένα σε περιπτώσεις τραπεζών που ακολουθούν αυστηρή πολιτική στον τομέα των προβλέψεων.

Σύμφωνα και με τα αποτελέσματα παρατηρούμε ότι η υπόθεση της κερδοφορίας αποδεικνύεται.

6.2 Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα τα οποία έχουμε εξάγει παρουσιάζουν ομοιότητες με την μελέτη των Messai and Jouini (2013) για τις μεταβλητές οι οποίες επηρεάζουν τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια σε τρεις (3) χώρες Ιταλία, Ισπανία και Ελλάδα για την χρονική περίοδο από το 2004-2008.

Οι προβλέψεις για επισφαλή χρέη είναι συσχετισμένες με την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων καθότι ο συντελεστής εξηγά την σχέση με βαθμό σημαντικότητας 99%.

Τα ευρήματα είναι τα ίδια με τους Messai and Jouini (2013) οι οποίοι είχαν εντοπίσει θετική συσχέτιση ανάμεσα στις δυο μεταβλητές Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια και προβλέψεις για επισφαλή χρέη. Στον αντίποδα οι Fernandez et al (2000) και Biase και D' Arolito (2012) οι οποίοι εντόπισαν αρνητική συσχέτιση. Η πιθανή εξήγηση προκύπτει από ότι οι συσσωρευμένες προβλέψεις (accumulated provisions) χρησιμοποιούνται από τις διοικήσεις των τραπεζών για να καλύψουν μελλοντικές ή πραγματικές ζημίες που δύναται να προκύψουν.

Η διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος λαμβάνοντας υπόψη την πληροφόρηση που έχει για την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου αναλαμβάνει τις ανάλογες

δράσεις π.χ αυξάνοντας τις προβλέψεις όπου τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια παρουσιάζονται σε ψηλά επίπεδα και μειώνοντας τις προβλέψεις στις περιπτώσεις που τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι σε πιο χαμηλά επίπεδα.

Τα αποτελέσματα αντανακλούν την ικανότητα της τράπεζας να αξιολογεί την ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου και να αναλαμβάνει προληπτικά μέτρα ούτως ώστε να αποτρέψει πιθανή μείωση της κερδοφορίας της. Ο τρόπος με τον οποίο οι τράπεζες υπολογίζουν τις προβλέψεις τους διέπονται από το λογιστικό πρότυπο IAS 39.

Παρόλα αυτά οι προβλέψεις αυτές υπόκεινται και σε υποκειμενικά κριτήρια όπως είναι ο πληθωρισμός και θα πρέπει να γίνονται κατόπιν συνεννόησης με τους ελεγκτές. Αυτή η υποκειμενικότητα δίνει την δυνατότητα στην διεύθυνση της τράπεζας να χειραγωγεί τις προβλέψεις ανά τριμηνία ούτως ώστε να επιδεικνύει αυξημένη κερδοφορία προς ικανοποίηση των μετόχων.

Η κερδοφορία εκφράζεται μέσω του αριθμοδείκτη ROA και είναι αρνητικά συσχετισμένη με τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ο συντελεστής παλινδρόμησης είναι στατιστικά σημαντικός σε ποσοστό 5% , αποδεικνύοντας ότι η υψηλή κερδοφορία συγκρατεί το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε χαμηλά επίπεδα.

Μια πιθανή εξήγηση των αποτελεσμάτων της σημαντικότητας του ROA είναι ότι τα κερδοφόρα τραπεζικά ιδρύματα που περιλαμβάνονται στο δείγμα μας είναι επιφυλακτικά στην ανάληψη επιπρόσθετου πιστωτικού κινδύνου στην πολιτική και στην παραχώρηση νέων πιστωτικών διευκολύνσεων. Στον αντίποδα, πιστωτικά τραπεζικά ιδρύματα τα οποία παρουσιάζουν ζημιές είναι πρόθυμα να αναλάβουν μεγαλύτερο ρίσκο στις δανειοδοτήσεις τους ώστε να αυξήσουν την κερδοφορία. Αυτό έχει σαν απότοκο την παραχώρηση δανείων σε δανειζόμενους κακής ποιότητας χωρίς ικανότητα αποπληρωμής με κακό ιστορικό και εν συνεχεία τα δάνεια αυτά να μετατρέπονται σε μη εξυπηρετούμενα.

Επιπρόσθετα χαμηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων μπορεί να επιφέρει επιχειρησιακή αναποτελεσματικότητα. Χαμηλές προβλέψεις πιθανόν να αυξήσουν το κόστος παρακολούθησης το οποίο με την σειρά του πιθανόν να επιφέρει χαμηλή κερδοφορία ή ακόμα και ζημιές σε μελλοντικό στάδιο.

Οι υπόλοιπες μεταβλητές δεν βρέθηκαν να έχουν κάποια ιδιαίτερη συσχέτιση με τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων. Παρόλα αυτά θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο μοντέλο ούτως ώστε να μην χαθεί οποιαδήποτε συνδυασμός που μπορεί να επιφέρει επίδραση στις άλλες μεταβλητές.

Η μη σημαντικότητα των μεταβλητών πιθανών να οφείλεται στην συσχέτιση μεταξύ τους. Η πιθανότητα μια μεταβλητή να συσχετίζεται με δύο (2) μεταβλητές είναι αδύναμη και το μοντέλο μπορεί να αποτύχει. Για παράδειγμα το EFF2 παρουσιάζει μια συσχέτιση με το PRO 44,23%.

Η μεταβλητή CAP δε βρέθηκε να είναι σημαντική σε κανένα σημείο εμπιστοσύνης. Τα αποτελέσματα συνταυτίζονται με αυτά των Berger and De Young (1997) και Klein (2013) καθότι υπάρχουν τα στοιχεία για αρνητική συσχέτιση ανάμεσα σε κεφαλαιακή επάρκεια και μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων δεν αυξάνεται όταν μειώνεται η κεφαλαιακή επάρκεια ενός πιστωτικού ιδρύματος. Η υπόθεση για την κεφαλαιακή επάρκεια δεν επαληθεύτηκε. Εντοπίστηκε όμως η αναμενόμενη αρνητική συσχέτιση μεταξύ κεφαλαιακής επάρκειας και μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Η υπόθεση της ποιότητας διοίκησης δεν επαληθεύτηκε καθότι οι μεταβλητές EFF1 και EFF2 δεν κατέδειξαν σημαντική συσχέτιση. Τα αποτελέσματα είναι σε αντίθεση με τα ευρήματα των Berger and DeYoung (1997), Kwan and Eisenbeis (1994) and Espinoza and Prasad (2010) οι οποίοι εντόπισαν θετική συσχέτιση ανάμεσα σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια και αριθμοδείκτες αποδοτικότητας.

Η υπόθεση της υπερβολικής αύξησης του δανειακού χαρτοφυλακίου δεν επαληθεύτηκε. Τα ίδια ευρήματα είχαν και οι Louzis et al (2010) σε αντίθεση με του Klein (2013), Clair(1992) και Keeton (1999) οι οποίοι είχαν εντοπίσει θετική συσχέτιση ανάμεσα σε αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου και αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Ο πιθανός λόγος για αυτή την διαφοροποίηση των ευρημάτων είναι γιατί γίνεται καθαρά με τραπεζικούς μεταβλητές παράγοντες. Σε μια έρευνα που θα υπήρχε

συνδυασμός μεταβλητών τόσο μακροοικονομικών όσο και τραπεζικών πιθανών να είχαμε διαφορετικά αποτελέσματα.

6.3 Η Χρησιμότητα των αποτελεσμάτων

Τα ευρήματα μέσα από τον έλεγχο των υποθέσεων που έχουν εξεταστεί μπορεί να αποτελέσουν εξαιρετικά χρήσιμα εργαλεία τόσο για τις εποπτικές αρχές όσο και για τα τραπεζικά πιστωτικά ιδρύματα. Οι πιθανοί λόγοι που προκύπτουν οι συσχετίσεις ανάμεσα σε μεταβλητές και μη εξυπηρετούμενα δάνεια μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν οδηγός για μελλοντικές αποφάσεις των τραπεζών.

Ο ρόλος του τμήματος διαχείρισης κινδύνων ενός πιστωτικού ιδρύματος είναι εξαιρετικά σημαντικός καθότι θα πρέπει να εφαρμόζει πολιτικές και κριτήρια οι οποίες θα προστατεύουν την τράπεζα από την έκθεση σε πιθανούς πιστωτικούς κινδύνους και στην παραχώρηση δανείων χαμηλής ποιότητας με μικρές πιθανότητες αποπληρωμής από τον δανειζόμενο. Επίσης, τράπεζες οι οποίες πραγματοποιούν ζημιές θα πρέπει να είναι σε εγρήγορση για τον τρόπο με τον οποίο παραχωρούν νέες πιστωτικές διευκολύνσεις.

Η διοίκηση της τράπεζας πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι πόροι της εταιρείας χρησιμοποιούνται ορθά και παραγωγικά ενώ οι δανειοδοτήσεις να παραχωρούνται μετά από ενδελεχή έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειζόμενου και όχι στηριζόμενες στο εύκολο κέρδος και καταγραφή υψηλής κερδοφορίας.

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει επίσης να ασχοληθούν έντονα με τις μεταβλητές οι οποίες επηρεάζουν την αύξηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων. Σε περιπτώσεις που στην αγορά δεν υπάρχει φρέσκο χρήμα, ενώ παράλληλα οι τράπεζες καταγράφουν υψηλά κέρδη θα πρέπει να δοθούν τα κατάλληλα κίνητρα ούτως ώστε οι τράπεζες να ενισχύσουν την αγορά με νέες δανειοδοτήσεις.

Ένα τέτοιο παράδειγμα μπορεί να είναι στην περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ΕΚΤ προσπαθώντας να ενισχύσει την ρευστότητα της αγοράς να προβεί σε μείωση των καταθετικών της επιτοκίων για να αναγκάσει τις τράπεζες να προχωρήσουν σε δανειοδοτήσεις -αντί να επωφελούνται των καταθετικών επιτοκίων που δίνει η ΕΚΤ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 Προβλήματα και περιορισμοί που προκύπτουν από την εξέταση των μεταβλητών που επηρεάζουν τα Μη Εξυπηρετούμενων δάνεια

7.1 Κριτήρια και κατηγοριοποίηση των μη εξυπηρετούμενων Δανείων.

Όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 2 της παρούσας διατριβής τα κριτήρια κατηγοριοποίησης ενός δανείου ως μη εξυπηρετούμενου δεν είναι κοινά καθότι χρησιμοποιούνται διαφορετικές προσεγγίσεις. Με τη υπόθεση ότι η κατηγοριοποίηση ενός δανείου ως προβληματικό που δεν μπορεί να έχει μεγάλες διαφορές από χώρα σε χώρα όπως επίσης και η χρήση του fixed effects model στους υπολογισμούς μας μετριάζει κάπως την προβληματική της υπόθεσης.

7.2 Η πολιτική για τις προβλέψεις επισφαλών χρεών

Οι αριθμοδείκτες ROA και ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας επηρεάζονται κατά πολύ μεγάλο βαθμό από τις προβλέψεις που γίνονται όπως επίσης και την κερδοφορία και την κεφαλαιακή επάρκεια του πιστωτικού ιδρύματος. Πάρα το γεγονός ότι οι προβλέψεις γίνονται με το λογιστικό πρότυπο IAS 39 υπολογίζοντας την παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών όλα βασίζονται σε υποθέσεις που αφορούν μεταβλητές όπως ο πληθωρισμός, αξία του ακινήτου με διαφορετικά κριτήρια από χώρα σε χώρα.

7.3 Διαφορετικότητα στις αναδιρθώσεις

Οι εποπτικές αρχές εφαρμόζουν διαφορετικές πολιτικές όσο αφορά την μεθοδολογία κατηγοριοποίησης ενός δανείου σαν μη εξυπηρετούμενου ή όχι. Η μεθοδολογία διαφέρει από χώρα σε χώρα και τα τραπεζικά ιδρύματα μπορούν να βρουν τρόπους ούτως ώστε ένα δάνειο που έτυχε αναδιάρθρωσης να μην θεωρείται μη εξυπηρετούμενο.

Για παράδειγμα ένα δάνειο το οποίο παρουσιάζει καθυστέρηση κεφαλαίου και τόκων για 60 μέρες δεν κατατάσσεται ως μη εξυπηρετούμενο. Αν τα δυο συμβαλλόμενα μέρη ο δανειστής και ο δανειζόμενος προχωρήσουν σε αναδιάρθρωση που θα περιλαμβάνει καταβολή μόνο τόκων για τους επόμενους 12 μήνες για την Α περίοδο και ακολούθως για την Β περίοδο καταβολή κεφαλαίου και τόκων τότε αυτό το δάνειο δεν θα θεωρείται ως μη εξυπηρετούμενο.

7.4 Η σύνθεση του δανειακού χαρτοφυλακίου μιας τράπεζας.

Όπως παρατηρείται στην βιβλιογραφία σε μελέτες όπως των Louzis et al (2010) τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μιας τράπεζας μπορεί να διαφέρουν ως προς τη σύνθεση του δανειακού τους χαρτοφυλακίου. Για παράδειγμα λόγω των χαρακτηριστικών, τα καταναλωτικά δάνεια μιας τράπεζας πιθανόν να έχουν διαφορετικό δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων από ότι τα στεγαστικά δάνεια της ίδιας τράπεζας. Ο λόγος είναι ότι καθοριστικοί παράγοντες που επιδρούν στα δάνεια και τα μετατρέπουν σε μη εξυπηρετούμενα μπορεί να είναι διαφορετικοί.

Το ίδιο πρόβλημα παρατηρείται και με δάνεια σε διαφορετικό νόμισμα της ίδιας τράπεζας. Δυστυχώς, λόγω περιορισμού στην ανάλυση δεδομένων το Bankscope δεν προσφέρει την δυνατότητα εξερεύνησης και περαιτέρω ανάλυσης δανείων που ανήκουν στις κατηγορίες που αναφέρθησαν πιο πάνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κύριος σκοπός της παρούσας διατριβής ήταν ο εντοπισμός των μεταβλητών που επηρεάζουν την αύξηση του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο δανειακό χαρτοφυλάκιο μιας τράπεζας. Η μελέτη επικεντρώθηκε σε καθαρά τραπεζικούς παράγοντες αποκλείοντας την ανάλυση μακροοικονομικών μεταβλητών σε αντίθεση με τις πλείστες έρευνες που έγιναν σε αυτόν τον τομέα. Το δείγμα περιλάμβανε σαράντα δύο (42) τραπεζικά ιδρύματα που εδρεύουν σε πέντε (5) χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η μελέτη των τραπεζικών ιδρυμάτων που ήταν στο δείγμα καταδεικνύει ότι τα πιστωτικά τραπεζικά ιδρύματα που καταγράφουν χαμηλή κερδοφορία στον ισολογισμό τους παρουσιάζουν υψηλές προβλέψεις για επισφαλή χρέη και υψηλότερα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων. Αυτό μας δίνει την δυνατότητα και την σημαντικότητα των προβλέψεων. Οι προβλέψεις αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο για τις τράπεζες το οποίο πρέπει να τυγχάνει σωστής χρήσης.

Τα ευρήματα της μελέτης μπορεί να χρησιμοποιηθούν για την χάραξη πολιτικής και την υιοθέτηση κανόνων τόσο από τα εποπτικά μέσα όσο και από τις ίδιες τις τράπεζες. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να ενδυναμώσουν την επίβλεψη τους και να ενθαρρύνουν τις τράπεζες όπως λαμβάνουν προληπτικά μέτρα και αξιοποιώντας σωστά την διαχείριση κινδύνων να αποφεύγουν τις δανειοδοτήσεις υψηλού ρίσκου. Αυτό θα συμβάλει σε ένα σωστά θεμελιωμένο τραπεζικό σύστημα έτοιμο να αντιμετωπίσει ενδεχόμενα κρίσεως όπως συνέβη μετά την κρίση στις Η.Π.Α που επηρέασε αλυσιδωτά την Ευρώπη.

Ο προσδιορισμός του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει μια τράπεζα κατά την διάρκεια της παραχώρησης μιας πιστωτικής διευκόλυνσης δεν μπορεί να αποτυπωθεί καθαρά στην ποιότητα ενεργητικού καθότι υπάρχουν διαφορετικές εθνικές προσεγγίσεις για τον ταξινόμηση μιας χορήγησης ως μη εξυπηρετούμενης όπως επίσης και διαφορετικός τρόπος προβλέψεων. Όπως εξηγήθηκε και στο κεφάλαιο 7 υπάρχουν διαφορές στην ταξινόμηση μιας χορήγησης ως μη εξυπηρετούμενης όπως επίσης και διαφορετικές λογιστικές πρακτικές για καθυστερήσεις, αναδιρθρώσεις και υπολογισμό προβλέψεων.

Η μελέτη θέλει να προσδώσει στις εποπτικές αρχές τα απαραίτητα εργαλεία για παρακολούθηση της ανάπτυξης του πιστωτικού κινδύνου σε ένα πιο συγκρίσιμο τρόπο ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η επιλογή χωρών με κοινά χαρακτηριστικά αναφορικά με την ποιότητα ενεργητικού υποβοηθά στην κατηγοριοποίηση των τραπεζικών ιδρυμάτων. Επιπρόσθετα, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε μελλοντικά τεστ αντοχής που μπορεί να γίνουν από τα ίδια τα τραπεζικά ιδρύματα είτε από τις εποπτικές αρχές.

Κλείνοντας, θα πρέπει οι εποπτικές αρχές και οι τράπεζες να ενώσουν τις δυνάμεις τους για να μπορέσουν να αναπτύξουν τις κατάλληλες πολιτικές τόσο επιχειρησιακές όσο και λογιστικές ούτως ώστε να περιορίσουν τον πιστωτικό κίνδυνο. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και οι προβλέψεις αποτελούν ισχυρές ενδείξεις για την ευρωστία της τράπεζας και την κερδοφορία της.

Στο μέλλον θα μπορούσαν να υπάρξουν συγκριτικές μελέτες με μεγαλύτερο δείγμα ανάμεσα σε Ευρώπη και Αμερική, κατηγοριοποίηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε στεγαστικά, επαγγελματικά καταναλωτικά για εξερεύνηση των αιτιών ανά κατηγορία.

9.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία και Αρθρογραφία

Καμπόλης Χρ, Τραυλός Νικόλαος,(2008) ‘‘Τα αίτια της πρόσφατης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης 2008’’

Βούλγαρης Σ, Τριανταφυλλόπουλος Ν (2008) ‘‘Η κρίση των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου τα αίτια και οι μηχανισμοί της’’

Αγγλόφωνη Βιβλιογραφία και Αρθρογραφία

Adebola, S.S., Wan Yusoff, S.B., and Dahalan, D.J., (2011), ‘‘An ARDL Approach to the Determinants of Nonperforming Loans in Islamic Banking in Malaysia’’, Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review, Vol. 1. No.2

Barisitz, S., (2011), ‘‘Nonperforming Loans in CESEE – What Do They Comprise?’’ In: Focus on European Economic Integration Q4/11, 46–68.

Berger, A.N., and DeYoung, R., (1997), ‘‘Problem Loans and Cost Efficiency in Commercial Banks’’, Journal of Banking and Finance 21, p.849-870.

Biase, P., and D’Apolito, E., (2012), ‘‘The Determinants of Systematic Risk in the Italian Banking System: A Cross-Sectional Time Series Analysis’’, International Journal of Economics and Finance, 4 (11).

Brooks, C., (2008), ‘‘Panel Data’’ In: Introductory Econometrics for Finance, 2nd ed, New York: Cambridge University Press, p.487-510.

Clair, R., (1992), ‘‘Loan Growth and Loan Quality: Some Preliminary Evidence from Texas Banks’’, Economic Review - Third Quarter

Espinoza, R., and Prasad, A., (2010), ‘‘Nonperforming Loans in the GCC Banking System and their Macroeconomic Effects’’, IMF Working Paper 10/224

Fernández, S., Martínez, J., and Saurina, J., (2000), “Credit Growth, Problem Loans and Credit Risk Provisioning in Spain”, Banco de España Working Paper 0018

Fuentes, R., and Maquieira, C., (2003), “Institutional arrangements, credit market development and loan repayment in Chile,” School of Business and Economics, Universidad de Chile

Fofack, H., (2005), “Nonperforming Loans in Sub-Saharan Africa: Causal Analysis and Macroeconomic Implications”, World Bank Policy Research Working Paper No. 3769 (Washington)

European Commission (2011), “International Accounting Standard 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement”, Consolidated version, Retrieved from: http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/consolidated/ias39_en.pdf, on February 15, 2014

European Central Bank (2013), “Banking structures report”, Retrieved from: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/bankingstructuresreport201311en.pdf>, April 19, 2014

European Banking Federation (2012), “European Banking Sector: Facts and Figures 2012”, Retrieved from: <http://www.ebf-fbe.eu/uploads/FF2012.pdf>, April 17, 2014

Hu, J., Yang, L., and Yung-Ho C., (2006), “Ownership and Non-performing Loans: Evidence from Taiwan’s Banks”, *Developing Economies*, 42(3): 405-420

IMF (2002), “International Standards for Impairment and Provisions and their Implications for Financial Soundness Indicators (FSIs)”, Retrieved from: <https://www.imf.org/external/np/sta/npl/eng/2002/rk0702.pdf>, January 11, 2014

Jimenez, G., and Saurina, J., (2005), “Credit cycles, credit risk and prudential regulation”, Banco de España, January

Keeton, W., R., (1999), “Does Faster Loan Growth Lead to Higher Loan Losses?”, Federal Reserve Bank of Kansas City Economic Review, p.57–75

Keeton, W., and Charles S.M., (1987), “Why Do Banks’ Loan Losses Differ?”, Federal Reserve Bank of Kansas City, Economic Review, May, p.3-21,

Klein, N., (2013), “Non-Performing Loans in CESEE: Determinants and Impact on Macroeconomic Performance”, IMF Working Paper, European Department

Kwan, S., and Eisenbeis, R., (1994), “An Analysis of Inefficiencies in Banking: A Stochastic Cost Frontier Approach,” Working Paper, FRBSF Economic Review 1996, No. 2

Louzis, D., Vouldis, A., and Metaxas, V., (2010), “Macroeconomic and Bank-Specific Determinants of Nonperforming Loans in Greece: A Comparative study of Mortgage, Business and Consumer Loan Portfolios”, Bank of Greece, September

Messai A.S., and Jouini, F., (2013), “Micro and Macro Determinants of Non-performing Loans”, International Journal of Economics and Financial Issues, Vol. 3, No. 4, 2013, p.852-860

Navajas M.C., and Thegeya, A., (2013), Financial Soundness Indicators and Banking Crises, Retrieved from: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp13263.pdf>, IMF Working Paper 10/224

Nkusu, M., (2011), “Nonperforming Loans and Macro financial Vulnerabilities in Advanced Economies”, Retrieved from: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11161.pdf>, IMF Working Paper 11/161

Rajiv, R., and Dhal C.S., (2003), “Non-performing Loans and Terms of Credit of Public Sector Banks in India: An Empirical Assessment,” Occasional Papers, 24:3, p.81-121, Reserve Bank of India

Salas, V., and Saurina, J., (2002), “Credit Risk in Two Institutional Regimes: Spanish Commercial and Savings Banks,” *Journal of Financial Services Research*, 22:3, p.203-224

Διαδίκτυο

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα <https://www.ecb.europa.eu/>

Κεντρική Τράπεζα Κύπρου <http://www.centralbank.gov.cy>

Bankscope <https://bankscope.bvdinfo.com/version2015113/home.serv?product=scope>
2006

10. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Α: Τράπεζες στο δείγμα

A/A	Bank Name	City	Country code
1	Banco Santander SA	MADRID	Spain
2	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA	BILBAO	Spain
3	Caja de Ahorros y Pensiones de Barcelona-LA CAIXA	BARCELONA	Spain
4	Banco de Sabadell SA	SABADELL	Spain
5	Banco Popular Espanol SA	MADRID	Spain
6	Instituto de Crédito Oficial	MADRID	Spain
7	National Bank of Greece SA	ATHENS	Greece
8	Banco Espanol de Crédito SA, BANESTO	MADRID	Spain
9	Banco Comercial Português, SA-Millennium bcp	PORTO	Portugal
10	Santander Consumer Finance	MADRID	Spain
11	Piraeus Bank SA	ATHENS	Greece
12	Eurobank Ergasias SA	ATHENS	Greece
13	Alpha Bank AE	ATHENS	Greece
14	Bankinter SA	MADRID	Spain
15	Banca Popolare di Milano SCaRL	MILAN	Italy
16	Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Zaragoza, Aragon y Rioja-Ibercaja	ZARAGOZA	Spain
17	CAJAMAR Caja Rural, Sociedad Cooperativa de Crédito	ALMERIA	Spain
18	Bilbao Bizkaia Kutxa, BBK	BILBAO	Spain
19	Unicaja - Montes de Piedad y Caja de Ahorros de Ronda, Cadiz, Almeria, Mal	MALAGA	Spain
20	ABH Financial Limited	NICOSIA	Cyprus
21	Bank of Cyprus PLC	NICOSIA	Cyprus
22	Bank of Cyprus Public Company Limited-Bank of Cyprus Group	NICOSIA	Cyprus
23	Banco Pastor SA	LA CORUNA	Spain
24	Caja Laboral Popular Coop. de Crédito - Lan Kide Aurrezkia-Euskadiko Kutxa	MONDRAGON	Spain
25	Banco Cooperativo Espanol	MADRID	Spain
26	Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Gipuzkoa y San Sebastian-Kutxa	SAN SEBASTIAN	Spain
27	Emporiki Bank of Greece SA	ATHENS	Greece
28	Confederación Española de Cajas de Ahorros - CECA	MADRID	Spain
29	Banca Carime Spa	COSENZA	Italy
30	Hellenic Bank Public Company Limited	NICOSIA	Cyprus
31	Caja de Ahorros de Vitoria y Alava-Caja Vital	VITORIA	Spain
32	Caja Rural de Navarra Sociedad Cooperativa de Crédito	PAMPLONA	Spain
33	Banco Guipuzcoano SA	SAN SEBASTIAN	Spain
34	Millennium Bank SA	ATHENS	Greece
35	Co-operative Central Bank Limited	NICOSIA	Cyprus
36	Banco Gallego, SA	SANTIAGO DE COMPOSTELA	Spain
37	Attica Bank SA-Bank of Attica SA	ATHENS	Greece
38	Cassa di risparmio di Alessandria SpA	ALESSANDRIA	Italy
39	Bankoa SA	DONOSTIA-SAN SEBASTIAN	Spain
40	Banco BAI Europa SA	LISBON	Portugal
41	USB Bank Plc	NICOSIA	Cyprus
42	Cyprus Development Bank Public Company Ltd	NICOSIA	Cyprus

